

Dorte Wied Christensen

Fra: lone.holmberg@3f.dk
Sendt: 25. februar 2013 14:36
Til: Dorte Wied Christensen
Cc: Energiteksekr
Emne: Hørings svar fra 3F / Høring over udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces

docId: http://ensiis/ensj09/DOK691945
SJ: 1

3F kan støtte intentionerne i lovforslaget. Vi finder dog, at virksomheder, der får statstilskud efter denne lov, skal pålægges at gennemgå virksomhedens energiforbrug med det formål at nedbringe det – så der samtidig opnås en energibesparelse.

Det anbefales, at virksomheden inddrager medarbejderne i denne proces. Erfaringerne viser, at man derved kan opnå en energibesparelse på op til 25 %.

Med venlig hilsen

Jesper Lund-Larsen
Miljø- og arbejdsmiljøpolitisk konsulent
Arbejdsmiljøpolitisk Afdeling

Tlf.: +45 88 92 10 12
Mobil: +45 21 45 74 32
E-mail: jesper.lund.larsen@3f.dk
Web: www.grønnejob.dk

P Tænk på miljøet før du printer

Dorte Wied Christensen

Fra: Henriette Fagerberg Erichsen [hfe@advokatsamfundet.dk]
Sendt: 5. marts 2013 09:35
Til: Dorte Wied Christensen; Energiteksekr
Emne: Underskrevet høringssvar til Energistyrelsen (Sagsnr.: 2013 - 623)
Vedhæftede filer: Høringssvar til Energistyrelsen.pdf

docId: http://ensiis/ensj09/DOK694595
SJ: -1

Hermed fremsendes Advokatrådets høringssvar over udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces.

Med venlig hilsen

Henriette Erichsen
Sekretær
Advokatsamfundet
Kronprinsessegade 28
1306 København K

T +45 3396 9798
D +45 3396 9728
F +45 3336 9750
hfe@advokatsamfundet.dk
www.advokatsamfundet.dk

Klima-, Energi- og Bygningsministeriet
Energistyrelsen
Amaliegade 44
1256 København K

KRONPRINSESSEGADE 28
1306 KØBENHAVN K
TLF. 33 96 97 98
FAX 33 36 97 50

dwc@ens.dk + energiteksekr@ens.dk

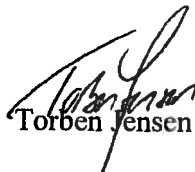
DATO: 5. marts 2013
SAGSNR.: 2013 - 623
ID NR.: 225498

Høring - over udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces

Ved e-mail af 15-02-2013 har Energistyrelsen anmodet om Advokatrådets bemærkninger til ovennævnte udkast.

Advokatrådet finder ikke grundlag for at udtale sig i sagen.

Med venlig hilsen

Torben Jensen

Dorte Wied Christensen

Fra: Henrik Chieu (EKN) [HCH@ekn.dk] på vegne af 1 - EKN Energiklagenævnets officielle postkasse [ekn@ekn.dk]
Sendt: 28. februar 2013 14:00
Til: Dorte Wied Christensen
Cc: Energiteksekr
Emne: SV: Høring over udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces
Vedhæftede filer: Energiklagenævnets hørings svar

Til Energistyrelsen

Kære Dorte,

Vedhæftet fremsender jeg Energiklagenævnets hørings svar.

Kontakt mig gerne, hvis vi skal tale om svaret m.v.

Med venlig hilsen

Henrik Chieu
Sekretariatschef

Energiklagenævnet

Postadresse:

Frederiksborggade 15
1360 København K

Besøgsadresse:

Linnésgade 18, 3. sal
1361 København K
Direkte tlf.: 3395 5786
Fax: 3395 5799
E-mail: hch@ekn.dk

Fra: Dorte Wied Christensen [<mailto:DWC@ENS.DK>]

Sendt: 15. februar 2013 10:26

Til: 'hoering@3f.dk'; 'akb@koeleteknik.dk'; 'cement@aalborg-portland.dk'; 'samfund@advocom.dk'; 'info@noreco.com'; 'mail@arkitektforeningen.dk'; 'ad@affalddanmark.dk'; 'akb@koeleteknik.dk'; '1 - KFST Energianke (KFST)'; 'ae@ae.dk'; 'bl@bl.dk'; 'biogas@landbrug.dk'; 'bsn@landbrug.dk'; 'info@bfbe.dk'; 'bdk@helgamoos.dk'; 'mail@husstandsvindmølle.org'; 'bfe@bfe.dk'; 'Camilla.vakgaard@batkartellet.dk'; 'bat@batkartellet.dk'; 'info@byggecentrum.dk'; 'bsf@bsf.dk'; 'bips@bips.dk'; 'ph@byggevaluering.dk'; 'info@bygherreforeningen.dk'; Center for Energibesparelser; 'co@co-industri.dk'; 'info@concito.dk'; 'danak@danak.dk'; 'Info@oilgasdenmark.dk'; 'sager@jaegerne.dk'; 'dn@dn.dk'; 'info@shipowners.dk'; Bo Johansen (DST); 'dtu@dtu.dk'; 'info@dkvind.dk'; 'da@da.dk'; 'office@danskbiotek.dk'; 'info@danskbyggeri.dk'; 'information@centerforlys.dk'; 'de@danskenergi.dk'; 'debra@energibranchen.dk'; 'hoerings sager@danskerhverv.dk'; 'mail@danskfjernvarme.dk'; 'danskgartneri@danskgartneri.dk'; 'de@danskenergi.dk'; 'dgc@dgc.dk'; 'r.hansen@danskgeotermi.dk'; 'metal@danskmetal.dk'; 'kontakt@solvarmeplatform.dk'; 'dansk.standard@ds.dk'; 'joachim.brons@shell.com'; 'oho@dti.eu'; 'varefakta@varefakta.dk'; 'info@dvsas.dk'; 'info@danskventilation.dk'; 'mail@danskadvokater.dk'; 'mk@danskark.org'; 'regioner@regioner.dk'; 'kontakt@danskueglejere.dk'; 'danva@danva.dk'; 'dt@datatilsynet.dk'; 'ruth.dalsgaard@gmail.com'; 'delta@delta.dk'; 'info@ecocouncil.dk'; 'itek@di.dk'; 'di@di.dk'; 'dongenergy@dongenergy.dk'; 'ds@ds-net.dk'; 'ofj@ds-net.dk'; 'myndighed@adm.dtu.dk';

'info@ejendomsforeningen.dk'; 'ofr@oliebranchen.dk'; 'bcs.sde@energiforbrugeren.dk';
'info@energiformdanmark.dk'; 1 - EKN Energiklagenævnets officielle postkasse; 1 - Energitilsynet (SET);
'info@energitjenesten.dk'; 'kundecenter@eon.dk'; 'mail@finansraadet.dk'; 'hoeringer@fbr.dk'; 'mail@fdkv.dk';
'faba@faba.dk'; 'feha@feha.dk'; 'fri@frinet.dk'; 'fse@fse.dk'; 'vpf@varmepumpefabrikanterne.dk';
'raadhuset@frederiksberg.dk'; 'NG@kristiankroyer.dk'; 'fsr@fsr.dk'; 'info@gastech.dk'; 'hoering.dk@greenpeace.org';
'info@grundfos.com'; 'info@gts-net.dk'; 'dea@hess.com'; 'hmdirektion@naturgas.dk'; 'hvr@hvr.dk'; 'di@di.dk';
'ida@ida.dk'; 'ipuadm@ipu.dk'; 'eti@danskenergi.dk'; 'itb@itb.dk'; 'kalktegl@mail.dk'; 'ke@ke.dk'; 'jtc@ke.dk';
'kontakt@kooperationen.dk'; 'kto@kto.dk'; 'kl@kl.dk'; 'anw@kl.dk'; 'info@okf.kk.dk'; 'tmf@tmf.kk.dk';
'cbu@okf.kk.dk'; 'hoering@lf.dk'; 'lo@lo.dk'; 'info@lca-center.dk'; 'lbf@lbf.dk'; 'osj@maerskoil.com'; 'ngf@ngf.dk';
'noah@noah.dk'; 'pm@folkecenter.dk'; 've@ve.dk'; 'akmo@hydrogennet.dk'; 'mail@realkreditforeningen.dk';
'rkr@rkr.dk'; 'B.l.andersen@mail.dk'; 'tnh@teknologisk.dk'; 'renosam@renosam.dk'; 'risoe@risoe.dk'; 'sbi@sbi.dk';
'webdk@statoil.com'; 'torbh@statoil.com'; 'statoilgazelle@statoilgazelle.dk'; 'teknig@teknig.dk';
'andreas.spiltd@teknologisk.dk'; Jakob Willer (TI); 'tun@tun.dk'; 'post@fube.dk'; 'vpf@varmepumpefabrikanterne.dk';
'sekretariat@vp-ordning.dk'; 'jorgen.nielsen@vattenfall.com'; 'henrik.lous@vattenfall.com'; 've@ve.dk';
'veltek@veltek.dk'; 'kj@verdenskove.org'; 'danish@windpower.org'; 'wwf@wwf.dk'; 'h.jersild@wwf.dk';
'oestkraft@oestkraft.dk'; 'aau@aau.dk'

Emne: Høring over udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces

Vedlagt er høringsbrev, høringsliste og udkast til lovforslag vedrørende ovennævnte lov.
Energistyrelsen skal anmode om at modtage eventuelle bemærkninger til vedlagte udkast til lovforslag, senest fredag den 1. marts 2013 kl. 12.00.

Med Venlig hilsen

Dorte Wied Christensen
Cand. Jur., HD(O)

Energiteknologi
Direkte tlf.: 3392 6747
E-post: dwc@ens.dk

Klima-, Energi- og Bygningsministeriet
Energistyrelsen
Amaliegade 44, 1256 København K
Tlf: 33926700, e-post: ens@ens.dk, hjemmeside: www.ens.dk

NOTAT - Energiklagenævnets hørings svar

Energistyrelsen har ved brev af 15. februar 2013 anmodet om eventuelle bemærkninger til udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces med høringsfrist fredag den 1. marts 2013, kl. 12.00. Energiklagenævnet bemærker hertil følgende:

Det fremgår gennemgående i lovforslaget, at Energistyrelsen administrerer ordningen og træffer afgørelser (i første instans). Det kan overvejes om bestemmelserne bør ændres, således at der fremgår, at det er klima-, energi- og bygningsministeren, der træffer afgørelser mv (i første instans), og at ministeren kan henlægge sine beføjelser efter loven til en myndighed under ministeriet (Energistyrelsen).

Forslagets § 16, stk. 1

Det fremgår af forslaget, at Energiklagenævnet behandler klager over afgørelser truffet af Energistyrelsens efter loven eller regler udstedt i medfør af loven. Energiklagenævnet bifalder, at nævnet bliver klagemyndighed på området. Nævnet kan fastlægge den overordnede praksis på området, og nævnets uafhængige stilling sikrer parternes retssikkerhed, ligesom nævnets sagkyndige sammensætning sikrer korrekte afgørelser. Energiklagenævnet er i forvejen klagemyndighed inden for efter de fleste og væsentligste love på energiområdet. Det er derfor naturligt, at Energiklagenævnet også bliver klageinstans for myndighedsafgørelser efter den foreslåede lov eller regler udstedt i henhold hertil.

I afsnit 3 i lovforslagets almindelige bestemmelser (økonomiske og administrative konsekvenser for staten mv) fremgår ikke nærmere om et øget ressourcetræk hos Energiklagenævnet. Det er vanskeligt på nuværende tidspunkt at forudsige i hvilket omfang, at den foreslåede lov vil medføre klagesager ved Energiklagenævnet. Nævnet er i de senere år blevet tilført en række nye opgave, hvor det ligeledes har været vanskeligt at vurdere dette. Erfaringsmæssigt vil et nyt lovområde dog medføre et øget ressourcetræk i et eller andet omfang. Samlet set vil der kunne være tale om, at der vil opstå et mærkbart mer-ressourcetræk på nævnet. Energiklagenævnet foreslår derfor, at det i afsnittet oplyses, at det er vanskeligt at vurdere i hvilket omfang den foreslåede lov i sig selv vil give et merforbrug for Energiklagenævnet, men at det ikke kan udelukkes på sigt. Det ville kunne være hensigtsmæssigt, hvis det senere måtte blive nødvendigt at justere bevillinger.

Bestemmelsen i § 16, stk. 1, bør i øvrigt teknisk udformes på en lidt anden måde, så den også indeholder nærmere anvisning om fx hvorledes nævnet

28. februar 2013
J.nr. 0059-13-1-2
HCH-EKN

skal sammensættes, formkrav til klagen (skriftlighed), søgsmålsfrist, krav om at udtømme administrativ rekurs før retssag m.v.

En klagebestemmelse kan fx udformes således:

Klageadgang m.v.

§ 16. Energiklagenævnet behandler klager over afgørelser truffet efter denne lov eller regler udstedt i henhold til denne lov af Energistyrelsen, klima-, energi- og bygningsministeren eller en myndighed under ministeriet, som ministeren har henlagt sine beføjelser efter loven til.

Stk. 2. Afgørelser truffet efter denne lov eller regler udstedt i henhold til denne lov af klima-, energi- og bygningsministeren eller en myndighed under ministeriet, som ministeren har henlagt sine beføjelser efter loven til, kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed end Energiklagenævnet. Afgørelser kan ikke indbringes for domstolene, før Energiklagenævnet har truffet endelig administrativ afgørelse.

Stk. 3. En klage efter stk. 1 skal være indgivet skriftligt inden 4 uger fra tidspunktet, hvor afgørelsen er meddelt den pågældende.

Stk. 3. Energiklagenævnets formand kan efter nærmere aftale med nævnet træffe afgørelse på nævnets vegne i sager, der behandles efter denne lov eller regler udstedt i henhold til loven.

Stk. 4. Klima-, energi- og bygningsministeren kan fastsætte regler om, at afgørelser truffet af en myndighed under ministeriet, som ministeren har henlagt sine beføjelser efter loven til, ikke kan indbringes for Energiklagenævnet, og at afgørelser truffet af en myndighed under ministeriet, som ministeren har henlagt sine beføjelser efter loven til, ikke kan indbringes for klima-, energi- og bygningsministeren.

Stk. 5. Ved Energiklagenævnets behandling af sager efter denne lov eller regler udstedt i henhold til loven erstattes repræsentanter i Energiklagenævnet, som er udpeget efter indstilling af Dansk Industri og Landbrugsraadet, af 2 sagkyndige medlemmer, der udpeges af klima-, energi- og bygningsministeren. Genudpegning kan finde sted.

Side 2 af 3

Bestemmelsen i stk. 5 om nævnets sammensætning kan også udformes på andre måder, fx med en henvisning til et andet lovområde (se fx CO2-kvotelovens § 31, stk. 2). Dette bør aftales nærmere med Energiklagenævnet.

En bestemmelse om søgsmålsfrist kan udformes således:

§ 17. Søgsmål til prøvelse af afgørelser truffet af Energiklagenævnet efter § 16, stk. 1, skal være anlagt, inden 6 måneder efter at afgørelsen er meddelt den pågældende. Hvis afgørelsen er offentligt bekendtgjort, regnes fristen dog altid fra bekendtgørelsens tidspunkt.

Forslagets § 16, stk. 2

Det fremgår af forslaget, at ministeren kan bestemme, at Energistyrelsens afgørelser i et nærmere angivet omfang ikke kan påklages til Energiklagenævnet (svarende lidt til forslaget ovenfor § 16, stk. 5).

I udkastet til lovbemærkninger til § 16, stk. 2, står, at bestemmelsen først påtænkes at kunne blive udmøntet, når der er dannet en praksis for administrationen af ordningen og påtænkes alene at ville blive anvendt på sager af mindre økonomisk betydning.

28. februar 2013

J.nr. 0059-13-1-2

HCH-EKN

Afskæring af klageadgang er altid retssikkerhedsmæssigt betænkeligt. Også sager med en mindre økonomisk sagsgenstand kan være behæftet med væsentlige indholdsmæssige fejl eller fejl i sagsbehandlingen. Alternativet til administrativ rekurs til Energiklagenævnet vil for brugerne af ordningen i givet fald være at gå til domstolene eller Folketingets Ombudsmand. Det bør derfor vurderes på ny, om det vil være hensigtsmæssigt at kunne afskære administrativ rekurs også for disse mindre sager. Administrativ rekurs inden for ministerområdet til Energiklagenævnet vil samlet set kvalitetssikre afgørelser og give en hurtig og sagkyndig vurdering af også mindre sager.

Med hensyn til første led (når der måtte være dannet en praksis) kan nævnet ikke anbefale en sådan mulighed for at afskære administrativ rekurs til Energiklagenævnet. Der er tale om en sagstype (klagesager om udbetaling af tilskud fra det offentlige til borgere og virksomhed), hvor der navnlig er behov for at sikre borgernes og virksomhedernes retssikkerhed. Det forhold, at der med tiden måtte udkrystalisere sig en praksis for, hvordan visse sag normalt afgøres (hvis en sådan praksis kan udkrystaliseres), ændrer ikke ved, at der er retssikkerhedsmæssigt behov for administrativ rekurs som følge af risikoen for væsentlige sagsbehandlingsfejl i første instans, fx manglende partshøring og utilstrækkelig begrundelse. Det er Energiklagenævnets erfaring, at der desværre kan ske væsentlige sagsbehandlingsfejl i sagsbehandlingen, der medfører afgørelsernes ugyldighed, også ved de centrale styrelser i et omfang, der gør, at der er et behov for af retssikkerhedsmæssige grunde at opretholde klageadgangen.

Side 3 af 3

Energiklagenævnets sekretariat er gerne Energistyrelsen behjælpelig med at udforme klagebestemmelserne.

/Henrik Chieu, sekretariatschef, 28-02-2013

Dorte Wied Christensen

Fra: Anne Grete Holmsgaard [agh@biorefiningalliance.com]
Sendt: 1. marts 2013 11:31
Til: Dorte Wied Christensen
Cc: Sidsel Hansen Washuus
Emne: Høringssvar - udkast til forslag om tilskud til VE til procesenergi
Vedhæftede filer: Høringssvar procesenergi 1. marts 2013.docx

Kære Dorte Wied Christensen

Hermed fremsendes høringssvar fra BioRefining Alliance. Vi er godt nok ikke med på den officielle høringsliste, men går ud fra, at det skyldes, at vi er en ret ny organisation.

Venlig hilsen
Anne Grete Holmsgaard

--

Anne Grete Holmsgaard
Direktør

agh@biorefiningalliance.com

+45 2876 8401

www.biorefiningalliance.com

København den 1. Marts 2013

Høringsvar: Udkast til forslag om lov om tilskud til fremme af vedvarende energi i virksomheders produktionsprocesser.

Vi takker for muligheden for at komme med kommentarer til forslaget om VE til procesenergi.

Som vi læser udkastet, er hovedformålet at fremme energieffektiv anvendelse af vedvarende energikilder til proces (vores understregning). Da der er tale om procesenergi, hvor der typisk er behov for høje temperaturer, kan det forventes at væsentlige dele af omlægningen vil blive baseret på anvendelse af biomasse og/eller fjernvarme.

Det indebærer nogle oplagte og positive muligheder men også nogle risici for at biomasse, der er en begrænset ressource, ikke anvendes optimalt. Dette skal også ses i lyset af, at ministeriets analyse af effektiv og bæredygtig anvendelse af biomasse først forventes afsluttet med udgangen af 2013. Vi vil derfor opfordre til, at lovgivningen holdes så tilpas åben, at den ikke blokerer for de konklusioner, der evt. træffes på baggrund af biomasseanalysen, kan blive afspejlet i anvendelsen af puljen til omlægning af procesenergi.

Vi har desuden følgende mere specifikke kommentarer:

1. For virksomheder kan det være enkelt "blot" at udskifte en fossilt fyret kedel med en biomassefyret kedel, uden at der er taget højde for, om der er overskudsvarme fra fx et kraftvarmeværk i nærheden, som det ville være mere effektivt at anvende, når man ser på det samlede energisystem. Vi kan af udkastet ikke se, om der er taget højde for dette, og om der er taget højde for, at der kan være barrierer i anden lovgivning, der modvirker en effektiv anvendelse. Vi vil derfor opfordre til, at det gøres tydeligt i loven, at man skal vurdere energieffektiviteten ift. det samlede energisystem og at man fjerner eventuelle barrierer, der modvirker dette hensyn.
2. Udkastet er baseret på, at der i al væsentlighed vil blive tale om anlægstilskud. Det er imidlertid uklart, om der kun kan gives anlægstilskud til omlægning/udskiftning af eksisterende anlæg og tilskud til "state of the art" teknologier eller, om der også kan ydes anlægsstøtte til fx industriel skala bioraffinering, hvor en eller flere af energistrømmene kan anvendes til proces. I betragtning af, at der er tale om ganske betydelige anlægsmidler i perioden frem til 2020, vil vi opfordre til at en sådan mulighed sikres i loven, så midterne også understøtter forsat udvikling af danske styrkepositioner, hvor målet er effektiv anvendelse af biomasse. Det kunne fx være i form af en bestemmelse om, at der også kan være tale om tilskud til anlæg, der er så gennemtestede teknologisk, at de er klar til industriel skala anvendelse.
3. Da der på nuværende tidspunkt ikke er fastlagt bæredygtighedskrav til anvendelse af fast biomasse/affald, finder vi det hensigtsmæssigt, at det kommunikerer klart til

virksomheder, at sådanne krav kan forventes efterfølgende, så man ikke risikerer
overraskelser efterfølgende.

Med venlig hilsen

Anne Grete Holmsgaard
Direktør

Dorte Wied Christensen

Fra: Bruno Sander Nielsen [BSN@lf.dk]
Sendt: 1. marts 2013 09:04
Til: Dorte Wied Christensen
Cc: Energiteksekr
Emne: Høringssvar VE til proces
Vedhæftede filer: bsn 13 02 26 Forslag til lov om VE til Proces HØRINGSSVAR ENDELIG.pdf

Vedlagt høringssvar fra Brancheforeningen for Biogas

Med venlig hilsen
Bruno Sander Nielsen

Bruno Sander Nielsen
Sekretariatsleder
Brancheforeningen for Biogas
T: 3339 4267
M: 2724 5967
E: bsn@lf.dk

Brancheforeningen for Biogas

Axeltorv 3, 1.
1609 København V
Tlf. 3339 4267
E-mail: bsn@lf.dk
www.biogasbranchen.dk

1. marts 2013

Energistyrelsen
Amaliegade 44
1240 København K
Att.: dwc@ens.dk

Vedr. høring af forslag til Lov om tilskud til fremme af vedvarende energi i virksomheders produktionsprocesser

Energistyrelsen har i mail af 15. februar udsendt ovennævnte lovforslag i høring (J. nr. 2594/1885-0007).

Brancheforeningen for Biogas er enig i lovforslagets hensigt om at øge anvendelsen af vedvarende energi til procesformål i virksomheder og enig i, at der er behov for tilskud for at fremme udviklingen.

Brancheforeningen for Biogas finder derfor det er positivt, at der lægges op til, at støtteordningen også kan omfatte biogas. Brancheforeningen finder i den forbindelse, at der er behov for en præcisering, således at det såvel er faciliteter til anvendelse af biogas som etablering af produktionskapacitet for biogas, der er støtteberettiget.

Brancheforeningen finder ligeledes det er meget positivt, at der lægges op til, at anlægstilskud efter denne lov kan kombineres med det med energiaftalen vedtagne driftstilskud efter § 43 c i lov om fremme af vedvarende energi.

Brancheforeningen er også helt enig i lovforslagets vægtning af energieffektivitet. I den forbindelse er det Brancheforeningens opfattelse, at der vil kunne opnås en ganske betydelig forbedring af den samlede energieffektivitet, hvis der i VE loven åbnes op for, at der kan opnås støtte til samproduktion af el og varme, ligesom det er tilfældet på kraftvarmeområdet.

Med den med VE-loven vedtagne formulering kan der kun opnås tilskud til anvendelse af biogas til procesformål i virksomheder, hvis biogassen benyttes i kedler og dermed til ren varmeproduktion. Ud fra en ressourcemæssig betragtning vil det være langt mere hensigtsmæssigt at bruge biogassen i motorer, hvorved der ligesom ved kraftvarme opnås en samproduktion af el og varme og dermed en høj udnyttelse af biogassens høje energikvalitet.

Der vil således kunne opnås en ganske betydelig forbedring af den samlede ressourceeffektivitet, hvis der i § 43 c i VE loven sker en mindre tilpasning, således at betingelserne for anvendelse af biogas til procesformål ligestilles med anvendelse af biogas til kraftvarme og distribution via gasnettet efter opgradering.

Det skal naturligvis ikke være muligt at opnå støtte flere gange til den samme gasmængde. Det vil heller ikke være tilfældet ved en ligestilling af støttesystemet for biogas til proces med anvendelse til kraftvarme og distribution via gasnettet.

En sådan ligestilling vil derimod sikre, at kun den del af biogassens energiindhold, som udnyttes til procesvarme i virksomheden vil få det i § 43c fastsatte procesenergiformål. Den del af biogassens energiindhold, som udnyttes til elproduktion, vil derimod parallelt med et decentralt kraftvarmeværk få elproduktionstilskud. Den samlede støtte vil således svare til støtten til decentral kraftvarmeproduktion eller til opgradering og distribution via gasnettet.

Samlet set vil en sådan tilpasning sikre, at der er incitamentet til en effektiv udnyttelse af biogassen til procesformål i virksomheder, hvilket er samfundsmæssigt hensigtsmæssigt.

Brancheforeningen for Biogas skal derfor opfordre til, at der i forbindelse med nærværende lovforslag sker en mindre sproglig tilpasning i VE loven, så ordet "biogas" i § 43 c stk. 2 og stk. 3 ændres til "varme".

For at sikre en så effektiv ressourceudnyttelse som muligt bør det derfor være muligt at opnå anlægstilskud efter dette lovforslag samt processtilskud efter VE lovens § 43c for biogasanlæg, hvor biogassen anvendes til kraftvarmeproduktion forudsat varmeproduktionen anvendes til procesformål. Derfor er det vigtigt der er mulighed for at anvende denne lovs tilskud til etablering af biogasanlæg, som anvender biogassen til kraftvarmeproduktion, hvor eldelen støttes efter VE-lovens § 43 a og varmeproduktionen anvendes på en virksomhed med støtte efter VE-lovens § 43c.

Dette vil også være vigtigt i forhold til at sikre en samfundsmæssigt optimal afsætningsmulighed for biogassen. Af driftsøkonomiske årsager skal biogasanlæg være meget store. Det vil derfor være meget få virksomheder, som vil kunne aftage hele den producerede energimængde, hvis den skal anvendes i kedler til procesvarmebrug. Derfor vil man stå i samme uheldige situation med en begrænsning i det lokale varmegrundlag i fjernvarmenet eller kapacitetsproblemer i de yderste dele af naturgasnettet.

Brancheforeningen for Biogas skal imidlertid understrege, at det er særdeles vigtigt, at nærværende lovforslag ikke kompromitterer processen med hurtigst muligt at få notificeringen af den i juni vedtagne lov på plads. Såvel af hensyn til likviditeten og driftsøkonomien i eksisterende anlæg som muligheden for at få finansieret udvidelser og nyetableringer af biogasanlæg er det helt afgørende, at de forbedrede rammevilkår kommer på plads så hurtigt som muligt.

Afslutningsvis skal Brancheforeningen understrege, at det ikke kun er for anlæg, der producerer biogas til anvendelse til procesformål, der er behov for anlægstilskud. Det er der også for andre biogasanlæg. Brancheforeningen skal derfor opfordre regeringen til at sikre nye midler til fortsættelse af den med Grøn Vækst og Energiaftalen fastlagte generelle anlægstilskudsordning for biogas.

Brancheforeningen for Biogas står naturligvis til rådighed med yderligere oplysninger samt for en uddybning af ovenstående.

Med venlig hilsen

Bruno Sander Nielsen

C.c.: energiteksekr@ens.dk

Dorte Wied Christensen

Fra: Knud Loftlund [kl@bryggeriforeningen.dk]
Sendt: 1. marts 2013 12:54
Til: Dorte Wied Christensen
Cc: Energiteksekr
Emne: Høringssvar vedr. statstilskud til vedvarende energi til proces

Til: Energistyrelsen
Att.: Dorte Wied Christensen
Energiteknologi

Deres ref.: DWC og journal nr.: 2594/1885-0007.

Vedr.: Høring over udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces.

Bryggeriforeningen er ikke med på listen over brancheforeninger, der har modtaget materialet i høring fra Energistyrelsen, men Bryggeriforeningen håber desuagtet, at Styrelsen vil tage følgende bemærkninger med i sine overvejelser:

Bryggerier må være blandt de erhvervsvirksomheder, der er omfattet af ordningen, idet bryggerier anvender procesenergi til procesformål (meget varme og meget kølning).

Bryggeriernes primære biprodukter er mask og overskudsgær, men også spildevandet udgør en ressource til energifremstilling. Alene masken indeholder et energipotential på 60% af bryggeriets samlede gasbehov, og spildevandet har et energipotential svarende til ca. 20%. I dag ledes spildevandet til det lokale rensningsanlæg, hvorved 90% af energien i spildevandet mistes. Hvis spildevandet – med mask og overskudsgær iblandet - i stedet tilføres et biogasanlæg på stedet, så kan den fremstillede biogas bruges til at fremstille grøn varme og el og bruges af bryggeriet selv. Energipotentialet i bryggeriets egen biomasse svarer til mellem 60 og 80% af bryggeriets forbrug af (fossilt) gas i dag. Det er samfundsøkonomisk mere rationelt at bruge spildevandet til biogasfremstilling på stedet, frem for at udlede det til spildevandsrensning, hvor 90% af energien mistes. Efter forgasning vil spildevandet fortsat skulle tilføres et rensningsanlæg, men nu er spildevandet mere rent og kræver mindre rensning. Det er med andre ord bedre at omstille kedlerne til at bruge eget fremstillet biogas af egen biomasse frem for at udlede biomassen og i stedet hente fx flis og halm til bryggeriet til brug i kedlerne.

Det bør fremgå klart af loven eller af lovforslagets bemærkninger, at der også kan ydes tilskud til sådanne projekter.

Afslutningsvist skal der lyde en opfordring til at indføre en ordning, der er så enkel som muligt, så virksomhederne kan holde fokus på omstillingen og ikke på administration af tilskuddet fra ordningen.

Med venlig hilsen
BRYGGERIFORENINGEN
Knud Loftlund

Knud Loftlund
Afdelingschef

BRYGGERIFORENINGEN
Danish Brewers' Association
Faxehus, Gamle Carlsberg Vej 16
1799 København V, Denmark
Tel. (+45) 7216 2426

Mobil tel. (+45) 2339 5325
kl@bryggeriforeningen.dk
www.bryggeriforeningen.dk

Denne mail er blevet scannet af <http://www.comendo.com> og indeholder ikke virus!

Dorte Wied Christensen

Fra: Peter Hesdorf [ph@byggeevaluering.dk]
Sendt: 18. februar 2013 09:17
Til: Dorte Wied Christensen
Cc: Energiteksekr
Emne: Høring over udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces

docId: http://ensiis/ensj09/DOK691886
SJ: -1

Byggeriets Evaluerings Center har modtaget ovennævnte lovforslag i høring.
Vi har ingen bemærkninger til lovforslaget.

Med venlig hilsen

Peter Hesdorf
Adm. direktør
Byggeriets Evaluerings Center
Strandgade 27B, Plan 5, DK-1401 København K,
Tel. 32 64 14 42, Fax. 32 64 14 41, Mob. 22 83 92 96

www.byggeevaluering.dk

Dorte Wied Christensen

Fra: Sussi Lykke Nefling [sln@co-industri.dk]
Sendt: 1. marts 2013 10:34
Til: Dorte Wied Christensen
Cc: Energiteksekr; 'Henrik Keinicke' (0000HKE@danskmetal.dk); Keld Høgh
Emne: Høring over udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces
Vedhæftede filer: Høringssvar vedrørende udkast til forslag til Lov om tilskud til fremme af vedvarende energi i virksomheders produktionsprocesser.pdf

Vedhæftet høringssvar til ovennævnte høring.

Med venlig hilsen

Sussi Lykke Nefling
Kontorassistent

CO-industri

Vester Søgade 12,2
1790 København V
Telefon dir.:
Telefon: +45 33 63 80 00
sln@co-industri.dk

Klima-, Energi- og Bygningsministeriet
Energistyrelsen

dwc@ens.dk

energiteksekr@ens.dk

Dato : 1. marts 2013
Sagsbehandler : AC-sln
CO-sagsnr. : 2013-00516
Deres journal nr. :

CO-industris høringssvar vedrørende udkast til forslag til Lov om tilskud til fremme af vedvarende energi i virksomheders produktionsprocesser

CO-industri takker for muligheden for at kommentere lovforslaget om stats-tilskud til vedvarende energi til proces. Med lovforslaget udmøntes den del af energiaftalen fra marts 2012, hvor der blev afsat penge til omstilling til vedvarende energi i industrielle processer.

Det er glædeligt, at energiaftalens midler omsættes i praksis, så mulighederne for at installere vedvarende energikilder og opnå energieffektiviseringer styrkes. Mere effektivt energiforbrug på produktionsanlæg giver mulighed for at operere mere rentabelt, sikkert og klimavenligt. Det bidrager til forbedret produktivitet og konkurrenceevne for industrien.

Det er imidlertid vigtigt, at kriterierne for tildeling af støtte til projekter i den kommende bekendtgørelse, er så smidige, at projektets kan afspejle de konkrete muligheder for at arbejde med vedvarende energikilder og energieffektivisering i virksomhederne.

Med venlig hilsen

Arne Sørensen

Dorte Wied Christensen

Fra: Dansk Arbejdsgiverforening [DA@da.dk]
Sendt: 15. februar 2013 10:41
Til: Dorte Wied Christensen
Emne: SV: Høring over udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces

Kære Dorte Wied Christensen

Under henvisning til det til DA fremsendte høringsbrev af d.d. vedrørende ovennævnte skal vi oplyse, at sagen falder uden for DA's virkefelt, og at vi under henvisning hertil ikke ønsker at afgive bemærkninger.

Med venlig hilsen

Jette L. Andersen
Chefsekretær

Fra: Dorte Wied Christensen [mailto:DWC@ENS.DK]

Sendt: 15. februar 2013 10:26

Til: 'hoering@3f.dk'; 'akb@koeleteknik.dk'; 'cement@aalborg-portland.dk'; 'samfund@advocom.dk'; 'info@noreco.com'; 'mail@arkitektforeningen.dk'; 'ad@affalddanmark.dk'; 'akb@koeleteknik.dk'; 'post@energianke.dk'; 'ae@ae.dk'; 'bl@bl.dk'; 'biogas@landbrug.dk'; 'bsn@landbrug.dk'; 'info@bfbe.dk'; 'bdk@helgamoos.dk'; 'mail@husstandsvindmole.org'; 'bfe@bfe.dk'; 'Camilla.vakgaard@batkartellet.dk'; 'bat@batkartellet.dk'; 'info@byggecentrum.dk'; 'bsf@bsf.dk'; 'bips@bips.dk'; 'ph@byggeevaluering.dk'; 'info@bygherreforeningen.dk'; Center for Energibesparelser; 'co@co-industri.dk'; 'info@concito.dk'; 'danak@danak.dk'; 'Info@oilgasdenmark.dk'; 'sager@jaegerne.dk'; 'dn@dn.dk'; REDERI_NETKON; 'Bjo@dst.dk'; 'dtu@dtu.dk'; 'info@dkvind.dk'; Dansk Arbejdsgiverforening; 'office@danskbiotek.dk'; 'info@danskbyggeri.dk'; 'information@centerforlys.dk'; 'de@danskenergi.dk'; 'debra@energibranchen.dk'; 'hoeringssager@danskerhverv.dk'; 'mail@danskjernvarme.dk'; 'danskgartneri@danskgartneri.dk'; 'de@danskenergi.dk'; 'dgc@dgc.dk'; 'r.hansen@danskgeotermi.dk'; 'metal@danskmetal.dk'; 'kontakt@solvarmeplatform.dk'; 'dansk.standard@ds.dk'; 'joachim.brons@shell.com'; 'oho@dtl.eu'; 'varefakta@varefakta.dk'; 'info@dvsas.dk'; 'info@danskventilation.dk'; 'mail@danskadvokater.dk'; 'mk@danskark.org'; 'regioner@regioner.dk'; 'kontakt@danskeudlejere.dk'; 'danva@danva.dk'; 'dt@datatilsynet.dk'; 'ruth.dalsgaard@gmail.com'; 'delta@delta.dk'; 'info@ecocouncil.dk'; 'itek@di.dk'; 'di@di.dk'; 'dongenergy@dongenergy.dk'; 'ds@ds-net.dk'; 'ofj@ds-net.dk'; 'myndighed@adm.dtu.dk'; 'info@ejendomsforeningen.dk'; 'ofr@oliebranchen.dk'; 'bcs.sde@energiforbrugeren.dk'; 'info@energiformdanmark.dk'; 'ekn@ekn.dk'; 'et@dera.dk'; 'info@energitjenesten.dk'; 'kundecenter@eon.dk'; 'mail@finansraadet.dk'; 'hoeringer@fbr.dk'; 'mail@fdkv.dk'; 'faba@faba.dk'; 'feha@feha.dk'; 'fri@frinet.dk'; 'fse@fse.dk'; 'vpf@varmepumpefabrikanterne.dk'; 'raadhuset@frederiksberg.dk'; 'NG@kristiankroyer.dk'; 'fsr@fsr.dk'; 'info@gastech.dk'; 'hoering.dk@greenpeace.org'; 'info@grundfos.com'; 'info@gts-net.dk'; 'dea@hess.com'; 'hmdirektion@naturgas.dk'; 'hvr@hvr.dk'; 'di@di.dk'; 'ida@ida.dk'; 'ipudm@ipu.dk'; 'eti@danskenergi.dk'; 'itb@itb.dk'; 'kalktegl@mail.dk'; 'ke@ke.dk'; 'jtc@ke.dk'; 'kontakt@kooperationen.dk'; 'kto@kto.dk'; 'kl@kl.dk'; 'anw@kl.dk'; 'info@okf.kk.dk'; 'tmf@tmf.kk.dk'; 'cbu@okf.kk.dk'; 'hoering@lf.dk'; 'lo@lo.dk'; 'info@lca-center.dk'; 'lbf@lbf.dk'; 'osj@maerskoil.com'; 'ngf@ngf.dk'; 'noah@noah.dk'; 'pm@folkecenter.dk'; 've@ve.dk'; 'akmo@hydrogennet.dk'; 'mail@realkreditforeningen.dk'; 'rkr@rkr.dk'; 'B.l.andersen@mail.dk'; 'tnh@teknologisk.dk'; 'renosam@renosam.dk'; 'risoe@risoe.dk'; 'sbi@sbi.dk'; 'webdk@statoil.com'; 'torbh@statoil.com'; 'statoilgazelle@statoilgazelle.dk'; 'teknig@teknig.dk'; 'andreas.splidt@teknologisk.dk'; 'post@teleindu.dk'; 'tun@tun.dk'; 'post@fube.dk'; 'vpf@varmepumpefabrikanterne.dk'; 'sekretariat@vp-ordning.dk'; 'jorgen.nielsen@vattenfall.com'; 'henrik.lous@vattenfall.com'; 've@ve.dk'; 'veltek@veltek.dk'; 'kj@verdensskove.org'; 'danish@windpower.org'; 'wwf@wwf.dk'; 'h.jersild@wwf.dk'; 'oestkraft@oestkraft.dk'; 'aau@aau.dk'

Emne: Høring over udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces

Vedlagt er høringsbrev, høringsliste og udkast til lovforslag vedrørende ovennævnte lov. Energistyrelsen skal anmode om at modtage eventuelle bemærkninger til vedlagte udkast til lovforslag, senest fredag den 1. marts 2013 kl. 12.00.

Med Venlig hilsen

Dorte Wied Christensen
Cand. Jur., HD(O)

Energiteknologi
Direkte tlf.: 3392 6747
E-post: dwc@ens.dk

Klima-, Energi- og Bygningsministeriet
Energistyrelsen
Amaliegade 44, 1256 København K
Tlf: 33926700, e-post: ens@ens.dk, hjemmeside: www.ens.dk

Dorte Wied Christensen

Fra: Inge Laustsen [ila@danskenergi.dk]
Sendt: 1. marts 2013 10:33
Til: Dorte Wied Christensen
Cc: Energiteksekr; Jesper Koch; Kamilla Thingvad
Emne: Svar på forslag til lov om tilskud til vedvarende energi i virksomheders produktionsprocesser 9.0.pdf
Vedhæftede filer: Svar på forslag til lov om tilskud til vedvarende energi i virksomheders produktionsprocesser 9.0.pdf

Vedlagt sendes Dansk Energis bemærkninger til lovforslaget om tilskud til vedvarende energi i virksomheders produktionsprocesser.

Med venlig hilsen

Inge Laustsen
Sekretær
+45 35 300 423
-
Dansk Energi
Rosenørns Alle 9
1970 Frederiksberg C
+45 35 300 400

49,2 pct. af vores elforbrug produceres sammen med varme – det giver Danmark europarekorden i kraftvarme.

Blev el og varme produceret hver for sig, ville Danmarks energiforbrug vokse med 11 pct. – det vil kræve energi svarende til 3,6 mio. tons kul ekstra per år.

Svar på forslag til lov om tilskud til vedvarende energi i virksomheders produktionsprocesser

Tak for muligheden for at komme med bemærkninger til lovforslaget om tilskud til vedvarende energi i virksomheders produktionsprocesser.

Dansk Energi konstaterer, at forslaget har mange bemyndigelser til at fastsætte nærmere regler (for blandt andet tilskudsprocenter, tilskudsgrundlag, tilskudsberettigede industriprocesser og rentabilitet). Lovforslaget giver derfor ikke et fuldt overblik over den samlede tilskudsordnings indhold mv. Nedenstående bemærkninger skal derfor ses i dette lys.

Dansk Energi her følgende bemærkninger:

Projekter med mere en én forsyningsmulighed

I VE-proces-ordningen bør det tydeligere sikres, at i situationer med flere forsyningsalternativer, bør et tilskud ydes til det samfundsmæssige bedste VE-procesenergi-projekt. Med bedste samfundsmæssige projekt forstås den bedste samfundsøkonomi inklusive den løsning, der giver den bedste systemintegration (mellem el og fjernvarme). Rene varmekedler er fx en ringere systemintegrerende løsning end kraftvarme.

Specielt for de forsyninger, hvor kraftvarmeproduktion via et damp- eller vandbårent fjernvarmesystem leverer procesenergi, vil der være risiko for, at lovforslaget ikke sikrer den bedste løsning. Fynsværket, som ønsker at omstille til biomasse, og som blandt andet leverer procesenergi til mange gartnerier på Fyn, kan risikere at få svækket økonomien mærkbart, såfremt de fjernvarmeforsynede gartnerier søger og får støtte til at etablere egenproduktion af varme, (fx varmepumper eller biomassekedler) og/eller et lokalt varmelager. Dansk Energi vil derfor kraftigt anbefale, at lovforslaget sørger for, at VE-proces-tilskud prioriteres til de mest samfundsøkonomiske projekter. Endvidere bør relevante, involverede parter høres forud for en endelig afgørelse om tilskud.

Støtteberettigede VE-kilder

De støtteberettigede vedvarende energikilder er tilsyneladende alene biomasse, sol, vind og biogas. Der er flere problemer med denne definition af støtteberettigede kilder.

- a. Tydelig definition af biomasse mangler. Det bør præciseres bedre, hvad biomasse dækker over, fx om biomasseaffald er med (med/uden enzymbehandling, etc.) og hvordan der i givet fald tages hensyn til bæredygtig biomasse.
- b. Varmepumper i industrien synes umiddelbart kun at være støtteberettiget i forhold til energieffektivisering i en virksomhed. Det er ikke klart om varmpumper, der trækker energi fra lokal kilde (jord, spildevand etc.), der anvendes til produktion af procesenergi også er omfattet af støttemuligheden. Det vil være oplagt, at varmpumper som procesforsyningskilde i en hver konfiguration fremmes og kan få VE-proces-støtte.
- c. Biogas kan få tilsyneladende få VE-proces-støtte også selv om biogas får driftsstøtte (modsat de andre støtteberettigede VE-kilder). Alle VE-gasser bør naturligvis have samme støttevilkår som biogas. Dette vil være i tråd med regeringens energiaftale af marts 2012, hvor biogas og anden VE-gas er klart sidestillet.

Energispareindsats

Dansk Energi finder det fornuftigt at man i forbindelse med konverteringer til VE i industriens processer samtidig inddrager energieffektiviseringsmulighederne. Vi er samtidig meget opmærksomme på snitfalden til energiselskabernes energispareforpligtelse. Det er væsentligt, at der sikres bedst mulig synergi mellem de to ordninger.

Det er i industrien, at man finder det største potentiale for privatøkonomisk og samfundsøkonomisk fornuftige besparelser. Det er derfor også her, at en stor del af energiselskabernes målopfyldelse hentes. Energiselskabernes forpligtelse fordobles i disse år, og det bliver en kæmpe udfordring for de forpligtede energiselskaber og de udførende markedsaktører at nå de nye mål. Derfor er det helt afgørende, at VE-procespuljen ikke afskærer muligheden for at besparelser herfra kan indgå i opfyldelse af energiselskabernes energispareforpligtelse, men at de to ordninger på fornuftig vis supplerer og understøtter hinanden.

Øvrigt

Lovforslaget risikerer tilsyneladende, at give støtte til omstilling af et procesenergiforbrug baseret på el til procesenergiforbrug baseret på en biomassekedel. Imidlertid vil støtte til den type af procesomstillinger ikke være fornuftigt, idet hovedparten af den danske el-produktion er eller meget snart vil være baseret på grøn elektricitet.

Med venlig hilsen
Dansk Energi

Jesper Koch

Dorté Wied Christensen

Fra: Søren S. Thomsen - Dansk Fjernvarme [sst@danskfjernvarme.dk]
Sendt: 4. marts 2013 08:51
Til: Dorté Wied Christensen; Energitektekr
Emne: Høring over udkast til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces
Vedhæftede filer: Dansk Fjernvarmes høringssvar statstilskud 01-03-2013.pdf

Til

Energistyrelsen

Hermed Dansk Fjernvarmes høringssvar. Ved en fejl blev det ikke afsendt i fredags, hvilket jeg beklager og samtidig håber at I fortsat vil medtage vores bemærkninger i det videre arbejde.

Med venlig hilsen

Søren Schmidt Thomsen | Direktionskonsulent

Merkurvej 7 | DK-6000 Kolding

Tel. (+45) 7630 8000 | Fax: (+45) 7552 8962

Direkte Tel: (+45) 7630 8032 | mobil: (+45) 2946 6864

www.danskfjernvarme.dk

Denne mail er blevet scannet af <http://www.comendo.com> og indeholder ikke virus!

Energistyrelsen, Energiforsyning
Amaliegade 44
1256 København K

1. marts 2013
jt

Svar sendt pr. e-mail til: dwc@ens.dk og
energiteksekr@ens.dk

Høring over udkast til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces

Dansk Fjernvarme har den 15. februar 2013 modtaget ovennævnte udkast til høring.

Overordnede bemærkninger:

Dansk Fjernvarme er generelt tilfreds med udkastet og ser frem til efterfølgende implementering ved efterfølgende bekendtgørelser.

Dansk Fjernvarme skal gøre opmærksom på, at der kan være behov for justering af projektbekendtgørelsen og vejledning til projektbekendtgørelsen for så vidt angår det punkt, der handler om støtte til kraftvarme- og varmegærker, der erstatter fossile brændsler med vedvarende energikilder og som leverer fjernvarme til brug for virksomhedernes produktionsprocesser. I praksis vil det ofte være biomasseanlæg i kombination med absorptionsvarmepumper, der dels vil kunne levere varme til virksomhedens produktionsprocesser og dels via varmepumpens kolde side opsamler overskudsvarme fra virksomhedens processer. Projekter af denne art fortrænger fossilt brændselsforbrug i virksomheden, men også fossilt brændselsforbrug i fjernvarmesystemet, som ofte er naturgas.

Ifølge Dansk Fjernvarmes fortolkning af projektbekendtgørelsen og vejledningen til projektbekendtgørelsen, så er der allerede i dag lovhjemmel til dette. Naturgasselskaberne deler ikke denne fortolkning, hvorfor projekter af denne art obstrueres og forhales i forhold til kommunernes godkendelse og i forhold til klager over kommunernes godkendelser. Dansk Fjernvarme mener, at det derfor kunne være på sin plads at få præciseret dette.

Dansk Fjernvarme savner endvidere, at der kan gives tilskud til projekter, hvor virksomheder eller fjernvarmegærker via biomassebaserede varmepumper eller eldrevne varmepumper dækker processernes kølebehov. I dette tilfælde kan det både være et elforbrug og måske et fossilt brændselsforbrug der fortrænges i virksomheden samt et fossilt brændselsforbrug i fjernvarmesystemet, såfremt overskudsvarme modtages af fjernvarmesystemet. Projekter af denne art møder jf. ovenstående samme modstand fra naturgasselskaberne i forhold til projektbekendtgørelsen mv.

Det er glædeligt, at investeringsomkostninger i forbindelse med konverteringer også kan omfatte investeringer i at udnytte overskudsvarme. Dette bør også omfatte varmepumper som gør overskudsvarmen anvendelig for fjernvarmesystemet. Det er ærgerligt, at Skatteministeriet har hævet overskudsvarmeafgiften i forbindelse med indførsel af forsyningssikkerhedsafgiften. Der kunne her være brug for samordning af incitamenterne mellem ministerierne, idet dette ikke er hensigtsmæssigt. Overskudsvarmeafgiften skal også ses i lyset af, at der senere kommer afgifter på biomasse, som alt andet lige vil forringe incitamenterne til overskudsvarme.

Det er også glædeligt, at støtte også kan omfatte en gruppe af virksomheder der går sammen. Dansk Fjernvarme vælger at fortolke lovteksten således, at et fjernvarmeselskab kan være en del af en sådan gruppe.

Dansk Fjernvarme antager, at den værdi energibesparelser har for virksomhederne ikke berøres af om projekter har fået tilskud eller ej.

Kommentarer til lovteksten

I § 3 anføres støtteberettigede energikilder biomasse, sol, vind og biogas. Det er uklart hvad der menes med vind. Er det elektricitet, som antages at komme fra vindkraft eller er det støtte til at virksomheden kan opstille egne vindmøller. Der savnes forgasningsgas og geotermi. Brint bør også overvejes, om end den i praksis endnu ikke er konkurrencedygtig.

Dansk Fjernvarme har ikke yderligere kommentarer og ser frem til høringerne på de tilhørende bekendtgørelser.

Med venlig hilsen
Dansk Fjernvarme

John Tang
Afdelingsleder

Dorte Wied Christensen

Fra: Leif Marienlund [LMK@danskgartneri.dk]
Sendt: 1. marts 2013 10:26
Til: Dorte Wied Christensen
Cc: Energiteksekr
Emne: VE til proces
Vedhæftede filer: Høring VE-lov.doc

Kære Dorte

Vedhæftet fremsender jeg Dansk Gartneris høringssvar til udkast til lovforslag om VE til proces ordningen.

Med venlig hilsen

Leif Marienlund
Konsulent
Dansk Gartneri
Direkte telefon: +45 33 39 45 47
Mobil telefon: +45 40 38 64 66
lmk@danskgartneri.dk

Axelborg - Axeltorv 3,
DK-1609 København V
Telefax: +45 33 14 56 55
<http://www.danskgartneri.dk>

Øvrige bemærkninger til lovforslaget

Dansk Gartneri finder det noget problematisk, at udkastet til lovforslag indeholder et helt usædvanlig stort antal bemyndigelser til klima-, energi- og bygningsministeren til efterfølgende at fastsætte nærmere regler om stort set alt, inklusive helt centrale bestemmelser som eksempelvis: tilskudsprocenter, tilskudsgrundlag, prioriteringskriterier, afgrænsning af tilskudsberettigede VE former og bestemmelser omkring projekternes rentabilitet. Det er ganske vanskeligt at forholde sig til bestemmelser, der først fastsættes efterfølgende.

Men det fremgår af lovens **§ 5 stk. 1 nr. 2**, at der kan gives tilskud til virksomheders tilslutning til fjernvarme til procesformål. Og Dansk Gartneri finder ikke mindst denne tilskudsmulighed vigtig. Et forholdsvist stort antal gartnerier har teknisk mulighed for at udskifte individuelle fyringsanlæg med CO₂-kvotefattig fjernvarme, men forudsætningen for at potentialet kan blive indfriet er, at de forholdsvist store omkostninger til etablering af fjernvarmerør uden for virksomhedens matrikel også kan indgå i tilskudsgrundlaget. Dansk Gartneri vil gerne have bekræftet, at bestemmelsens formulering indebærer, at dette er tilfældet.

Endvidere fremgår det af bemærkningerne s. 17. n., at virksomheder der i dag anvender fjernvarme til procesformål ikke vil kunne modtage støtte til omlægning fra fossile brændsler til vedvarende energi. Dansk Gartneri går ud fra, og vil gerne have bekræftet, at der her alene er tale om, at der ikke kan ydes tilskud til projekter, hvor en virksomhed forlader fælles fjernvarmeforsyning til proces til fordel for et individuelt vedvarende energianlæg.

Afslutningsvist skal Dansk Gartneri udtrykke håb om, at der etableres en hurtig og u bureaukratisk praksis omkring behandling af tilskudsansøgninger. En række væksthushartnerier er allerede i færd med at forberede konverteringsprojekter, der ønskes gennemført inden fyringssæsonen 2013/2014, hvilket vil forudsætte en hurtig sagsbehandling såvel i Energistyrelsen som i den kommunale sagsbehandling i forbindelse med anlæg, hvor særlige byggetilladelser er nødvendige.

Med venlig hilsen

Leif Marienlund
Dansk Gartneri

Energistyrelsen
Att.: Dorte Wied Christensen
Amaliegade 44
1256 København K

1. marts 2013

Sendt på e-mail til: dwc@ens.dk cc: energiteksekr@ens.dk

Høring over udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces

Dansk Gartneri takker for det fremsendte høringsmateriale og for muligheden for at komme med kommentarer hertil.

Overordnet set er Dansk Gartneri meget positiv overfor etableringen af en tilskudsordning til VE til proces. Det er DG's vurdering, at den vil kunne udgøre et afgørende incitament til, at en række gartnerivirksomheder vil påbegynde investeringer, der enten kan gøre dem uafhængige af fossile brændsler eller sikre en mere effektiv energiudnyttelse via tilslutning til fjernvarme. Dansk Gartneri vil også gerne indledningsvist kvittere for den positive måde, hvorpå Energistyrelsen har inddraget erhvervslivets organisationer i forarbejdet med ordningen. Samspillet med de kommende brugere af ordningen vil forhåbentlig kunne medvirke til, at den udformes på optimal vis.

Omstilling af kraftvarmeværker til biomasse

I energiaftalen af 22. marts 2012 blev det aftalt, at der som en del af den aktuelle VE ordning skulle kunne gives et løbende tilskud på maksimalt 42 kr./GJ til virksomheder, der i dag bruger fjernvarme til proces, såfremt kraftvarmeproduktionen omstilles til biomasse. Det har desværre efterfølgende vist sig at EU-Kommissionen næppe vil kunne godkende driftstilskuddet i denne udformning. Dansk Gartneri har derfor forståelse for, at der nu finder en kortlægning sted for at undersøge om en alternativ løsning, hvor man indirekte tilgodeser procesvirksomheder der modtager fjernvarme, via et anlægstilskud til kraftvarmeproducenten der omlægger fra fossile brændsler til biomasse, vil kunne være en tilfredsstillende løsning for alle relevante aktører.

Dansk Gartneri er imidlertid meget utryk ved at denne problemstilling overhovedet ikke er nævnt i udkastet til lovforslag eller i bemærkningerne hertil. Indirekte fremstår det tvært imod, som om der allerede er fundet en løsning på udfordringen med biomasse baseret fjernvarme til proces i form af anlægstilskud til kraftvarmeproducenten. Dette er ikke tilfældet. Resultatet af kortlægningen vil først foreligge senere på foråret, og det er uvist hvad resultatet bliver.

Dansk Gartneri skal derfor opfordre til at problemstillingen bliver beskrevet i bemærkningerne til lovforslaget. Det bør her, efter DG's opfattelse fremgå, at der fortsat er et udestående omkring biomasse baseret fjernvarme til proces, som vil blive løst inden for den aftalte økonomiske ramme på max. 42 kr./GJ.

Dorte Wied Christensen

Fra: Jens Plesner [jpl@danva.dk]
Sendt: 1. marts 2013 10:42
Til: Dorte Wied Christensen
Cc: Energitekskr; Helle Katrine Andersen
Emne: DANVA høringsvar - Høring over forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces
Vedhæftede filer: DANVAhøringsvar - tilskudvedvarendeenergi - 01.03.13.pdf

Kære Dorte Wied Christensen

Vedhæftet er høringsvar fra DANVA på høring over udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces.

Med venlig hilsen

Jens Plesner
Konsulent

D: +45 87 93 35 60
M: +45 20 33 78 10
E: jpl@danva.dk

DANVA
Dansk Vand- og
Spildevandsforening
Godthåbsvej 83
DK- 8660 Skanderborg
T: +45 70 21 00 55
F: +45 70 21 00 56
E: danva@danva.dk
www.danva.dk

Vil du modtage nyheder fra DANVA via e-mail, [så klik her og tilmeld dig!](#)

 Undlad at printe, medmindre det er nødvendigt.

Energistyrelsen
Amaliegade 44
1256 København K
Att.: Dorte Wied Christensen

Ref.: JPL

Skanderborg, den 1. marts 2013

DANVA høringsvar – Høring over udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces – jeres J.nr. 2594/1885-0007

Vandsektoren har et uudnyttet potentiale for udnyttelse af vedvarende energi. Sektorens aktiviteter inden for vandforsyning og spildevandsforsyning er energikrævende. Der er altså store potentialer at hente i forhold til både energibesparelser men også i forhold til produktion af vedvarende energi. Som eksempler kan nævnes produktion af el og varme fra biogas fra udrådning af spildevandsslam, udnyttelse af termisk energi fra spildevand og drikkevand og solceller på vandværker og renselanlæg. Det er desuden DANVAs indtryk, at med den teknologiske udvikling inden for vedvarende energi, vil potentialerne for produktion af vedvarende energi i vandsektoren blive større i fremtiden.

Der er uklart for DANVA, om vandsektoren vil blive omfattet af det foreliggende lovforslag. DANVA finder det hensigtsmæssigt, at vandforsyninger og spildevandsforsyninger kan få mulighed for at få støtte til *2.1.1. Projekter, der erstatter fossile brændsler i virksomhedernes produktionsprocesser med vedvarende energikilder* og *2.1.3. Projekter, der sikrer energieffektivisering i direkte tilknytning til konverteringsprojekterne* af følgende grunde:

1. Det væsentlige potentiale i vandsektoren for erstatning af forbrug af fossile brændsler med vedvarende energi produceret af vandforsyninger og spildevandsforsyninger.
2. Vandsektorens langsigtede investeringshorisont. Vandsektorens anlæg har lange levetider sammenlignet med andre virksomheder. Derfor er der et stabilt og langsigtet potentiale for besparelser i forbruget af fossile brændsler ved at fremme investeringer i vedvarende energi til processer i vandsektoren.
3. Der er øget globalt fokus på den stigende knaphed på verdens vandressourcer og dermed på vandsektorens ydelser. Støtte til udvikling af know-how i den danske vandsektor om, hvordan der kan produceres vedvarende energi i forbindelse med vandforsyning og spildevandsforsyning, kan øge Danmarks muligheder for eksport af teknologi og know-how til det globale vandmarked.

Specifikt i forhold til lovbemærkningernes punkt 2.1.1 vedr. forholdsmæssig støtte til anlæg til kombineret drift kan DANVA oplyse, at bemærkningerne også er relevante for vandsektoren. Støtte til kombineret drift med fossile brændsler og vedvarende energikilder er væsentlig, idet der skal være mulighed for en gradvis

overgang til vedvarende energikilder. Eksempelvis forventes der på renseanlæg i Aalborg etableret en kombibrænder for biogas og naturgas samt energilagring for at sikre størst mulig anvendelse af vedvarende energi.

DANVA vil meget gerne i dialog med Energistyrelsen, når Klima-, energi-, og bygningsministeren skal udmånte de nærmere regler om betingelse for at modtage støtte mv. efter loven.

Med venlig hilsen

Helle Katrine Andersen
DANVA

Dorte Wied Christensen

Fra: Maiken Bøgelund Bek [mb@datatilsynet.dk]
Sendt: 26. februar 2013 16:54
Til: Dorte Wied Christensen
Cc: Energiteksekr
Emne: Datatilsynets hørings svar
Vedhæftede filer: Hørings svar - bemærkninger [DOK222426].DOC

docId: http://ensiis/ensj09/DOK692785
SJ: -1

Datatilsynet fremsender hermed vedhæftet tilsynets hørings svar af dags dato.
Med venlig hilsen

Maiken Bøgelund Bek
Fuldmægtig

Tlf.nr.: +45 3319 3226
E-mail.: mb@datatilsynet.dk

DATATILSYNET

Datatilsynet
Borgergade 28, 5. sal
1300 København K
www.datatilsynet.dk

Energistyrelsen
Amaliegade 44
1256 København K

Sendt til: dwc@ens.dk
med kopi til energiteksekr@ens.dk

26. februar 2013

Datatilsynet
Borgergade 28, 5.
1300 København K

CVR-nr. 11-88-37-29

Telefon 3319 3200
Fax 3319 3218

E-mail
dt@datatilsynet.dk
www.datatilsynet.dk

J.nr. 2013-112-0182
Sagsbehandler
Maiken Bøgelund Bek
Direkte 3319 3226

Vedrørende høring over udkast til forslag til lov om tilskud til fremme af vedvarende energi i virksomheders produktionsprocesser

Ved e-mail af 15. februar 2013 har Energistyrelsen anmodet om Datatilsynets bemærkninger til ovennævnte lovforslag.

Lovforslaget giver umiddelbart Datatilsynet anledning til følgende bemærkninger:

1. Datatilsynet skal indledningsvist henlede opmærksomheden på persondatalovens¹ § 3, nr. 1, hvorefter der ved personoplysninger forstås enhver form for information om en identificeret eller identificerbar fysisk person. Som lovens øvrige definitioner bygger definitionen af personoplysninger på databeskyttelsesdirektivet.²

Definitionen indebærer, at oplysninger om juridiske personer, såsom aktieselskaber, anpartsselskaber m.v., falder uden for lovens almindelige regulering. Derimod er oplysninger om enkeltmandsejede virksomheder omfattet af definitionen. Det samme gælder interessentskaber i det omfang, interessenterne er fysiske personer.

2. Det følger af lovforslagets § 10, stk. 1, at klima-, energi- og bygningsministeren kan fastsætte regler om, at kommunikation i forbindelse med ansøgning om tilskud, jf. § 7, ansøgning om udbetaling, jf. § 8, underretninger og fremsendelse af erklæringer jf. § 9 og meddelelse af oplysninger, jf. § 13, som Energistyrelsen eller klima-, energi- og bygningsministeren modtager efter denne lov eller regler udstedt i medfør af denne lov, skal foregå digitalt.

Af bestemmelsens stk. 2, følger det, at klima-, energi- og bygningsministeren kan fastsætte nærmere regler om digital kommunikation, herunder om anvendelse af bestemte it-systemer, særlige digitale formater og digital signatur eller lignende.

---

¹ Lov nr. 429 af 31. maj 2000 om behandling af personoplysninger med senere ændringer

² Europa-Parlamentets og Rådets direktiv af 24. oktober 1995 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger (direktiv 95/46/EF)

Det følger af de særlige bemærkninger til bestemmelsens stk. 1, at ved henvendelser kan myndigheden stille krav om, at den pågældende oplyser en e-mailadresse, som vedkommende kan kontaktes på i forbindelse med behandlingen af en konkret sag eller henvendelse til myndigheden.

I forhold til digital kommunikation skal Datatilsynet understrege, at kommunikation, der omfatter personoplysninger, skal ske med de fornødne sikkerhedsforanstaltninger som krævet efter persondataloven og sikkerhedsbekendtgørelsen.³ Dette indebærer efter Datatilsynets opfattelse bl.a., at der ved transmission over det åbne internet af følsomme og eller fortrolige personoplysninger, skal foretages kryptering, jf. sikkerhedsbekendtgørelsens § 14 og udmøntningen heraf i sikkerhedsvejledningen.⁴

3. Det følger af lovforslagets § 13, at ansøger og tilskudsmodtager har pligt til at meddele Energistyrelsen enhver oplysning, som har betydning for meddelelsen af tilsagn og udbetaling af tilskud og for kontrol i forbindelse med at fastsatte vilkår overholdes.

Af bestemmelsens stk. 2, følger det, at Energistyrelsen hos ansøger og tilskudsmodtager kan indhente alle sådanne oplysninger, som er nødvendige for varetagelsen af de i loven nævnte opgaver.

Efter en gennemgang af lovforslaget står det ikke umiddelbart Datatilsynet klart, hvilke oplysninger, herunder eventuelle personoplysninger, som Energistyrelsen vil indsamle til varetagelse af sin opgave. Datatilsynet forudsætter imidlertid, at behandlingsreglerne i persondatalovens kapitel 4 vil blive iagttaget, hvis der behandles personoplysninger.

4. Afslutningsvist bemærkes det for en god ordens skyld, at det følger af persondatalovens § 57, at der ved udarbejdelse af bekendtgørelser, cirkulærer eller lignende generelle retsfor skrifter, der har betydning for beskyttelse af privatlivet i forbindelse med behandling af personoplysninger, skal indhentes en udtalelse fra Datatilsynet.

Datatilsynet forudsætter, at tilsynet bliver hørt over de bekendtgørelser, der skal udstedes i medfør af loven, i det omfang disse har betydning for beskyttelse af privatlivet i forbindelse med behandling af personoplysninger.

Kopi af dette brev sendes til Justitsministeriets Lovafdeling til orientering.

Med venlig hilsen

Maiken Bøgelund Bek

³ Bekendtgørelse nr. 528 af 15. juni 2000 om sikkerhedsforanstaltninger til beskyttelse af personoplysninger, som behandles for den offentlige forvaltning

⁴ Datatilsynets vejledning nr. 37 af 2. april 2001 til bekendtgørelse nr. 528 af 15. juni 2000 om sikkerhedsforanstaltninger til beskyttelse af personoplysninger, som behandles for den offentlige forvaltning

Dorte Wied Christensen

Fra: Troels Yde Toftdahl [TRYT@DI.DK]
Sendt: 1. marts 2013 11:04
Til: Dorte Wied Christensen
Cc: Energiteksekr; Troels Ranis; Nethe Veje Laursen; Hans Peter Slente
Emne: Høringsvar til udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces
Vedhæftede filer: 2013 03 01 DI's høringsvar til støtteordningen VE støtte til proces.pdf

Hermed vedhæftet DI's høringsvar vedr. ovenstående høring.

Med venlig hilsen

Troels Yde Toftdahl
Konsulent

(+45) 3377 3533
(+45) 3147 7650 (Mobile)
tryt@di.dk
energi.di.dk

Hold dig opdateret indenfor energi - tilmeld dig DI Energibranchens nyhedsbrev [her](#)

Energistyrelsen
Att.: Dorte Wied Christensen
Amaliegade 44
1256 København K
sendt pr e-mail til dwc@ens.dk
kopi til energiteksekr@ens.dk

Dansk Industri
Confederation of Danish Industry

Høringssvar til udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces

DI takker for ovenstående høring vedrørende støtte til vedvarende energi til proces.

DI byder ordningen velkommen og ser frem til udmøntningen af ordningen. Ordningen udgør en tilskyndelse til at opfylde de energi- og klimapolitiske mål på en økonomisk forsvarlig måde. Med ordningen vil andelen af vedvarende energi i industrien fremmes, hvad der vil bidrage positivt til den grønne omstilling.

Det er DI's opfattelse, at der er en bred interesse for ordningen blandt danske virksomheder. DI håber derfor på en hurtig ikrafttrædelse af ordningen.

I forhold til udmøntningen af midler er det vigtigt, at der sikres mest mulig fleksibilitet i ordningen. Der bør derfor i den ledsagende bekendtgørelse og den øvrige implementering anvendes så brede definitioner og kriterier som muligt for at sikre, at tildelingen af midler sker i samklang med virksomhedernes reelle behov.

I lovforslagets 5, stk. 1 og 2. gives der mulighed for støtte til projekter – eller dele af projekter – der leverer overskudsvarme til kollektive varmforsyningsanlæg. Det er uklart, dette også gælder projekter – eller dele af projekter – der muliggør udnyttelse af overskudsvarme til rumopvarmning på virksomheden. DI er af den opfattelse, at dette bør være omfattet og såfremt dette ikke er tilfældet savnes en begrundelse herfor.

DI ser frem til at se de overordnede mål konkretiseret i egentlige kriterier for tildeling af støtte. DI indgår gerne i en dialog omkring udarbejdelsen af disse med henblik på dels at sikre ovennævnte fleksibilitet, dels at sikre at kriterierne er i overensstemmelse med virksomhedernes virkelighed.

Med venlig hilsen

Troels Yde Toftdahl
Konsulent

Postadresse/Postal address

1787 København V
Danmark

(+45) 3377 3377

di@di.dk
di.dk

Besøgsadresser/Visiting addresses

Hannemanns Allé 25
København S

Sundkrogskaj 20
København Ø

Energistyrelsen
Amaliegade 44
1256 København K
Att.: Dorte Wied Christensen

DONG Energy A/S
Nesa Allé 1
2820 Gentofte
Danmark

Tlf. +45 99 55 11 11
Fax +45 99 55 00 01

www.dongenergy.dk
CVR-nr. 36 21 37 28

Høringssvar - Udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces

1. marts 2013

DONG Energy takker for muligheden for at kommentere udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces.

Vores ref. LMJEP

lmjep@dongenergy.dk
Tlf. 99558754

DONG Energy finder det meget positivt, at der med loven gives incitament til at reducere anvendelsen af fossile brændsler i industrielle processer. DONG Energy analyser på nuværende tidspunkt mulighederne i en række storskala projekter, der blandt andet producerer vedvarende energi til procesanvendelse i industrien. Tilskudsordningen vil kunne bidrage afgørende til en eventuel realisering af projekterne. DONG Energy har først en generel kommentar til lovforslaget og herefter specifikke kommentarer til §§3, 5 og 6.

Med fondens ambitiøse størrelse er der mulighed at skabe innovation, job og vækst i Danmark

Loven sikrer tilskud på et område, hvor tilskudsmulighederne i dag ikke er tilstrækkelige til at vedvarende energi er konkurrencedygtigt med fossile brændsler. Med 3,75 mia. kr. afsat i perioden 2013-2020 bliver der god mulighed for at realisere ambitiøse projekter til omstillingen af energi systemet.

Lovens fokus på anlægsstøtte og støtteniveauer, der tilpasses det aktuelle projekt, skaber mulighed for at tildele støtte til demonstration af nye teknologier i tilknytning til industrielle processer. Job og vækstskabelse i Danmark kan derfor blive en positiv sideeffekt af den ambitiøse anlægsfond, idet den kan bidrage til at modne dansk udviklede teknologier til udnyttelse af vedvarende energi i stor skala, sideløbende med at reducere det fossile forbrug i danske industrier.

Teknologierna på vej på markedet har ofte behov for målrettede tilskud indtil teknologirisci er reduceret og driftserfaring kan reducere omkostningerne. En innovativ mulighed, hvor Danmark kan blive foregangsland er industriskalaudnyttelse af restprodukter fra det danske landbrug til produktion af avancerede biobrændsler.

Det foreslås derfor, at der åbnes op for, at storskala demonstration af vedvarende energiproduktion baseret på danske biomasserestprodukter og

andre restprodukter fra dansk erhverv, kan søge anlægsstøtte fra fonden. Således begrænses fonden ikke til projekter, hvor industrien er aftager af energien, men også hvor industrien kan blive leverandør af bæredygtig energi i fremtidens omstillede energisystem.

Ang. §3 og 6

§3 angiver støtteberettigede energikilder i form af biomasse, sol, vind og biogas. §3, stk. 2 angiver at ministeren kan afgrænse og fastsætte regler om typerne af vedvarende energikilder.

DONG Energy har forståelse for, at en række nærmere detaljer vil blive fastlagt med kommende bekendtgørelser, men det er afgørende allerede med rammelovgivningens definitioner, at sikre, at potentielt gode projekter ikke afskrives.

En række danske virksomheder producerer i dag restprodukter, der potentielt vil kunne anvendes som energi, enten ved afbrænding, forgasning eller andre processer. Det er vigtigt, at definitionen på tilskudsberettigede energityper bliver bred nok til at muliggøre en række nye energityper, der i dag f.eks. ikke opfattes som biomasse. Omvendt er det afgørende af kun bæredygtige vedvarende energityper bliver støtteberettigede.

§3 bør derfor allerede i nærværende lov i højere grad definere de vedvarende energityper, specifikt biomasse og biogas, så potentielle projekter ikke udelukkes på forhånd og der ikke bliver brugt ressourcer på at analysere projekter, der senere vil udelukkes fra støtte:

- Definition af biomasse: En anvendelse af fx VE-lovens definition på biomasse, i form af biomasseaffaldsbekendtgørelsen, vil udelukke anvendelsen af en række potentielle bæredygtige vedvarende energikilder, herunder afgassede gyllefibre og spildevandsslam fra at kunne opnå tilskud til energiudnyttelse.
- Definition af biogas: Biogas er defineret ud fra processen, dvs. at alt kan puttes i et biogasanlæg og derved bliver støtteberettiget. Dette udelukker ikke at ikke-vedvarende energikilder anvendes til produktionen af biogas og alligevel bliver støtteberettiget.

DONG Energy undres over denne skævvridning mellem biogas og biomasse. Det bør være tilstrækkeligt, at en bred definition på bæredygtig biomasse er støtteberettiget uafhængigt af om det anvendes gennem et biogasanlæg, forgasningsanlæg eller afbrændes mv. så længe anvendelsen er bæredygtig og muliggør recirkulering af vigtige næringsstoffer, hvor det er muligt. Dette betyder også at afbrænding ikke nødvendigvis skal fravælges, da det i nogle tilfælde er en hensigtsmæssig anvendelse af ressourcen.

Jf. bemærkningerne fremgår det endvidere, at støtten afgrænses til energityper, der ikke i dag er begunstiget gennem skatte og afgiftsreguleringen. Det undrer

derfor DONG Energy, at der med §6 åbnes op for, at der kan opnås dobbeltstøtte til biogas, der med energiforliget fra 2012 allerede tildeles betydelige støttebidrag.

Vores ref. LMJEP

Ang. § 5

§5 angiver aktiviteter, der kan søges midler til i. DONG Energy finder det positivt at listen indeholder projekter, der anvender eksisterende infrastruktur, herunder fjernvarmenettet og eksisterende kraftværker. En favorisering af nye anlæg, vil kunne føre til unødvendige investeringer i kapacitet blot pga. en støttemæssig forvridding af markedet. Det er også positivt, at det præciseres i loven at faktorer som støtteomfang (samfundsøkonomi) per. GJ VE/ton CO₂-reduceret vil indgå i prioriteringen. Det er dog vigtigt, at dette ikke modarbejder at nye teknologier, med innovationspotentiale, der ofte har en højere omkostning i en modningsfase, bliver fravalgt pga. prisen, jf. ovenstående.

Det er endvidere tvivlsomt om nye industrianlæg er omfattet, idet der her ikke er tale om en konvertering, men nyetablering. Loven bør give incitament til at nye industrianlæg baseres på vedvarende energi fra starten af.

Vi deltager meget gerne i de videre drøftelser om forslaget og ser frem til det videre arbejde.

Med venlig hilsen
DONG Energy

Lykke Mulvad Jeppesen

Dorte Wied Christensen

Fra: Dorte Nørregaard Larsen [info@energiformdanmark.dk]
Sendt: 1. marts 2013 09:07
Til: Dorte Wied Christensen; Energiteksekr
Emne: Vedr. Høring over udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces
Vedhæftede filer: Høringssvar.pdf

Hermed fremsendes (vedhæftet) Energiform Danmarks høringssvar.

Med venlig hilsen

Dorte Nørregaard Larsen
Sekretariatsleder
Energiform Danmark
Paul Bergsøes Vej 6
2600 Glostrup

Tlf. 38 34 30 40 Mobil 40 74 30 40

www.Energiformdanmark.dk

Energiform Danmark – Ansvarlig energianvendelse

Energistyrelsen
Dorte Wied Christensen
Amaliegade 44
1256 København K

Glostrup d. 1/3-2012

Vedr. Høring over udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces

Energiforum Danmark takker for lejligheden til at kommentere det ovennævnte forslag.

Energiforum Danmark stiller sig generelt meget positiv over for en tilskudsordning, der fremmer en omstilling af forsyningen til industrielle processer til vedvarende energi, og sætter særligt pris på den kobling mellem energieffektivisering og omstilling til vedvarende energikilder, som lovforslaget lægger op til.

Forslaget er ikke særlig konkret hvad angår de endelige tilskudsbetingelser, herunder dokumentationskrav, rentabilitetskrav m.v., og den konkrete udformning af disse, kan selvfølgelig give anledning til kommentarer. Men vi noterer med tilfredshed, at man, når det gælder rådgivning og dokumentation, tager udgangspunkt i den eksisterende energisynskonsulentordning, som er velkendt af industrien og ikke opfinder nye certificeringer og ordninger.

Der vil dog være mange mindre projekter i små og mellemstore virksomheder, hvor det ikke kan betale sig at sende en dyr konsulent ud for at granske/dokumentere et projekt. Til disse tilfælde bør der være en positivliste over tiltag/teknologier, der kan udløse en eller form for standardtilskud. Det vil lette administrationen både for myndigheder og virksomheder og samtidig gøre det muligt for ordningen, at adressere det store potentiale, der også ligger i små og mellemstore virksomheder.

Energiforum Danmark uddyber gerne disse kommentarer.

Med venlig hilsen

Dorte Nørregaard Larsen
Sekretariatsleder
Energiforum Danmark

Dorte Wied Christensen

Fra: Pia Saxild [PS@fbr.dk]
Sendt: 1. marts 2013 13:26
Til: Dorte Wied Christensen
Cc: Energitekskr
Emne: SV: Høring over udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces

Forbrugerrådet har af ressourcemæssige årsager ikke mulighed for at forholde os til udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi. Forbrugerrådet kan således ikke tages til indtægt for at støtte forslaget eller for at gøre det modsatte.

Med venlig hilsen

Martin Salamon
Chefkonsulent
Forbrugerrådet

TÆNK FORBRUGERRÅDET

Danish Consumer Council
Fiolstræde 17, Postboks 2188, 1017 København K, Danmark

Fra: Dorte Wied Christensen [<mailto:DWC@ENS.DK>]

Sendt: 15. februar 2013 10:26

Til: 'hoering@3f.dk'; 'akb@koeleteknik.dk'; 'cement@aalborg-portland.dk'; 'samfund@advocom.dk'; 'info@noreco.com'; 'mail@arkitektforeningen.dk'; 'ad@affalddanmark.dk'; 'akb@koeleteknik.dk'; 'post@energianke.dk'; 'ae@ae.dk'; 'bl@bl.dk'; 'biogas@landbrug.dk'; 'bsn@landbrug.dk'; 'info@bfbe.dk'; 'bdk@helgamoos.dk'; 'mail@husstandsvidmole.org'; 'bfe@bfe.dk'; 'Camilla.vakgaard@batkartellet.dk'; 'bat@batkartellet.dk'; 'info@byggecentrum.dk'; 'bsf@bsf.dk'; 'bips@bips.dk'; 'ph@byggeevaluering.dk'; 'info@bygherreforeningen.dk'; Center for Energibesparelser; 'co@co-industri.dk'; 'info@concito.dk'; 'danak@danak.dk'; 'Info@oilgasdenmark.dk'; 'sager@jaegerne.dk'; 'dn@dn.dk'; 'info@shipowners.dk'; 'Bjo@dst.dk'; 'dtu@dtu.dk'; 'info@dkvind.dk'; 'da@da.dk'; 'office@danskbiotek.dk'; 'info@danskbyggeri.dk'; 'information@centerforlys.dk'; 'de@danskeenergi.dk'; 'debra@energibranchen.dk'; 'hoeringssager@danskerhverv.dk'; 'mail@danskfjernvarme.dk'; 'danskgartneri@danskgartneri.dk'; 'de@danskeenergi.dk'; 'dgc@dgc.dk'; 'r.hansen@danskgeotermi.dk'; 'metal@danskmetal.dk'; 'kontakt@solvarmeplatform.dk'; 'dansk.standard@ds.dk'; 'joachim.brons@shell.com'; 'oho@dtl.eu'; 'varefakta@varefakta.dk'; 'info@dvsas.dk'; 'info@danskventilation.dk'; 'mail@danskeadvokater.dk'; 'mk@danskeark.org'; 'regioner@regioner.dk'; 'kontakt@danskeudlejere.dk'; 'danva@danva.dk'; 'dt@datatilsynet.dk'; 'ruth.dalsgaard@gmail.com'; 'delta@delta.dk'; 'info@ecocouncil.dk'; 'itek@di.dk'; 'di@di.dk'; 'dongenergy@dongenergy.dk'; 'ds@ds-net.dk'; 'ofj@ds-net.dk'; 'myndighed@adm.dtu.dk'; 'info@ejendomsforeningen.dk'; 'ofr@oliebranchen.dk'; 'bcs.sde@energiforbrugerens.dk'; 'info@energiforumdanmark.dk'; 'ekn@ekn.dk'; 'et@dera.dk'; 'info@energitjenesten.dk'; 'kundecenter@eon.dk'; 'mail@finansraadet.dk'; Hoeringer; 'mail@fdkv.dk'; 'faba@faba.dk'; 'feha@feha.dk'; 'fri@frinet.dk'; 'fse@fse.dk'; 'vpf@varmepumpefabrikanterne.dk'; 'raadhuset@frederiksberg.dk'; 'NG@kristiankroyer.dk'; 'fsr@fsr.dk'; 'info@gastech.dk'; 'hoering.dk@greenpeace.org'; 'info@grundfos.com'; 'info@gts-net.dk'; 'dea@hess.com'; 'hmdirektion@naturgas.dk'; 'hvr@hvr.dk'; 'di@di.dk'; 'ida@ida.dk'; 'ipuadm@ipu.dk'; 'eti@danskeenergi.dk'; 'itb@itb.dk'; 'kalktegl@mail.dk'; 'ke@ke.dk'; 'jtc@ke.dk'; 'kontakt@kooperationen.dk'; 'kto@kto.dk'; 'kl@kl.dk'; 'anw@kl.dk'; 'info@okf.kk.dk'; 'tmf@tmf.kk.dk'; 'cbu@okf.kk.dk'; 'hoering@lf.dk'; 'lo@lo.dk'; 'info@lca-center.dk'; 'lbf@lbf.dk'; 'osj@maerskoil.com'; 'ngf@ngf.dk'; 'noah@noah.dk'; 'pm@folkecenter.dk'; 've@ve.dk'; 'akmo@hydrogennet.dk'; 'mail@realkreditforeningen.dk'; 'rkr@rkr.dk'; 'B.l.andersen@mail.dk'; 'tnh@teknologisk.dk'; 'renosam@renosam.dk'; 'risoe@risoe.dk'; 'sbi@sbi.dk'; 'webdk@statoil.com'; 'torbh@statoil.com'; 'statoilgazelle@statoilgazelle.dk'; 'teknig@teknig.dk'; 'andreas.splidt@teknologisk.dk'; 'post@teleindu.dk'; 'tun@tun.dk'; 'post@fube.dk'; 'vpf@varmepumpefabrikanterne.dk'; 'sekretariat@vp-ordning.dk'; 'jorgen.nielsen@vattenfall.com'; 'henrik.lous@vattenfall.com'; 've@ve.dk'; 'veltek@veltek.dk'; 'kj@verdensskove.org'; 'danish@windpower.org'; 'wwf@wwf.dk'; 'h.jersild@wwf.dk'; 'oestkraft@oestkraft.dk'; 'aau@aau.dk'

Emne: Høring over udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces

Vedlagt er høringsbrev, høringsliste og udkast til lovforslag vedrørende ovennævnte lov. Energistyrelsen skal anmode om at modtage eventuelle bemærkninger til vedlagte udkast til lovforslag, senest fredag den 1. marts 2013 kl. 12.00.

Med Venlig hilsen

Dorte Wied Christensen

Cand. Jur., HD(O)

Energiteknologi

Direkte tlf.: 3392 6747

E-post: dwc@ens.dk

Klima-, Energi- og Bygningsministeriet

Energistyrelsen

Amaliegade 44, 1256 København K

Tlf: 33926700, e-post: ens@ens.dk, hjemmeside: www.ens.dk

Dorte Wied Christensen

Fra: Tina Solem [TSO@fsr.dk]
Sendt: 26. februar 2013 10:19
Til: Dorte Wied Christensen
Cc: Energiteksekr
Emne: Høring over udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces
Vedhæftede filer: H034-13 Forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces_260213.pdf

docId: <http://ensiis/ensj09/DOK692267>
SJ: -1

Att.: Cand.jur. Dorte Wied Christensen

Vi sender hermed FSR - danske revisorerers høringssvar.

Med venlig hilsen

Tina Solem
Centerkoordinator
Fagligt Center

D +45 3369 1064
E tso@fsr.dk

FSR – danske revisorer
Kronprinsessegade 8
1306 København K
T +45 3393 9191

www.fsr.dk

**DANSKE
REVISORER**

Klima-, Energi- og Bygningsministeriet
Energistyrelsen
Amaliegade 44
1256 København K
Att.: Cand.jur. Dorte Wied Christensen

26. februar 2013

Pr. e-mail : dwc@ens.dk, energiteksekr@ens.dk

Høring over udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces

Tak for muligheden for at kommentere lovforslaget.

Vi har ingen bemærkninger.

Med venlig hilsen

Liselotte Bang
konsulent – cand.jur.

FSR – danske revisorer
Kronprinsessegade 8
DK - 1306 København K

Telefon +45 3393 9191
fsr@fsr.dk
www.fsr.dk

CVR. 55 09 72 16
Danske Bank
Reg. 9541
Konto nr. 2500102295

Dorte Wied Christensen

Fra: Peter I. Fenger [pif@naturgas.dk]
Sendt: 1. marts 2013 08:03
Til: Dorte Wied Christensen; Energiteksekr
Cc: Peter Vadstrup Jensen; Per Jensen
Emne: Vs: Høringssvar vedr. udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces
Vedhæftede filer: Høringssvar - statstilskud.pdf

Vedlagt følger HMN Naturgas I/S' høringssvar til udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces.

Med venlig hilsen
Direktionssekretariat
Peter I. Fenger
Sekretariatschef

Tlf.: 62259583
Fax: 3955 7801
Email: hmndirektion@naturgas.dk

HMN Naturgas I/S | www.naturgas.dk | CVR nr.: 32 50 58 21
Gladsaxe Ringvej 11 | 2860 Søborg | Tlf.: 3954 7000
Vognmagervej 14 | 8800 Viborg | Tlf.: 8727 8727

HMN

NATURGAS

Energistyrelsen
Energiteknologi
Cand. Jur. Dorte Wied Christensen
Amaliegade 44
1256 København K.

27. februar 2013
Sagsnr.: 2013020051

Tlf. direkte: 62259583
Fax: 3955 7880
hmyndirektion@naturgas.dk

Høringssvar vedrørende udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces

HMN Naturgas I/S
www.naturgas.dk

HMN Naturgas I/S (HMN) har den 15. februar 2013 fra Energistyrelsen modtaget "Udkast til Forslag til Lov om fremme af vedvarende energi i virksomheders produktionsprocesser" i høring.

Gladsaxe Ringvej 11
DK-2860 Søborg
Tlf. +45 3954 7000

Vognmagervej 14
DK-8800 Viborg
Tlf. +45 8727 8727

Der er høringsfrist den 1. marts 2013 kl. 12.00.

Generelle bemærkninger

Ifølge udkastet til lovforslaget er formålet med loven,
"at fremme energieffektiv anvendelse af vedvarende energikilder til procesformål i virksomheder.....der erstatter fossile brændsler med vedvarende energikilder eller fjernvarme samt energieffektiviseringer i direkte tilknytning til disse projekter" (§1).

Det fremgår endvidere, at

"Tilskud i medfør af denne lov kan gives til gennemførelse af foranstaltninger og aktiviteter, der har en klima- og energieffekt, der kan bidrage til energieffektiviseringer herunder reduktion i CO₂-udledningen" (§2, stk.2).

Rationalet bag regeringens og Folketingets klima- og energipolitik er at opnå øget energieffektivitet og samtidig hermed få nedbragt CO₂-emissionen med den vision, at Danmark er fossilfrit i 2050. Netop dette rationale fremhæves også i nærværende lovudkast, jævnfør ovenfor.

Det er en kendsgerning, at produktionsprocesserne på danske virksomheder i dag næsten udelukkende er baseret på fossile brændsler. Da der samtidig vil være betydelige teknisk-økonomiske vanskeligheder ved at erstatte de fossile brændsler som procesenergi på såvel kort som mellemlang sigt, bør der ske justeringer i den i lovforslaget anvendte indfaldsvinkel, i hvert fald hvis der inden for et overskueligt tidsrum ønskes mærkbare reduktioner i CO₂-udledningen fra danske produktionsvirksomheder.

HMN Naturgas I/S
CVR nr.: 32 50 58 21

Ifølge Energistyrelsens egen opgørelse (Energistatistik 2011) er 43,1 PJ af energiforbruget i de danske produktionsvirksomheder fortsat baseret på olie. Såfremt 75 % af dette olieforbrug konverteres til naturgas, vil CO₂-emissionen kunne reduceres med ca. 800.000 tons.

Enkelte og typisk meget store procesvirksomheder med behov for højtryksdamp har allerede eller kan konvertere til biobrændsler. Disse virksomheder er imidlertid typisk omfattet af det europæiske CO₂-kvotesystem, hvorfor deres eventuelle fastholdelse eller overgang til biobrændsler ikke vil gavne CO₂-udledningen i EU.

De mellemstore og mindre virksomheder anvender sjældent en produktionsteknologi, der egner sig til biobrændsler. El kan være en relevant substitution for kul/olie/naturgas, men er det sjældent. Et større antal virksomheder har gennem årene konverteret fra el til naturgas, da el var for dyrt, en situation der ikke er blevet forbedret, bl.a. på grund af de stigende PSO-afgifter på el. Således er prisen for proces-el i dag ca. 80 øre/kWh, mens prisen for naturgas til proces er mellem 40 og 50 øre/kWh.

Af grunde der ikke umiddelbart lader sig forklare og heller ikke forklares i lovforslaget, er fjernvarme blevet sidestillet med vedvarende energi i lovforslaget. Ifølge Energistyrelsens opgørelse over brændselsforbruget i fjernvarmesektoren udgør kul ca. 20 % af brændselsforbruget. Hertil kommer 28 % fra naturgas. Samtidig har fjernvarmen typisk et energitab på ca. 20 % ved at distribuere det varme vand i sektorens lavtemperatursystemer.

Det er derfor meget vanskeligt at forstå fjernvarmens placering i den foreslåede ordning, både set i forhold til CO₂-fortrængning samt energieffektivitet, der – som citeret ovenfor – er de bærende elementer i lovforslaget. Forudsætningen om at de statsstøttede investeringer ”vil medføre primærenergibesparelser” kan derfor ikke opfyldes. Og slet ikke, da introduktionen af biobrændsler, som allerede konstateret gennem de senere år, reducerer samproduktionen af el og varme i fjernvarmesektoren (lovforslagets bemærkninger, side 10) og derfor alt andet lige øger bruttoenergiforbruget.

Naturgasselskaberne kan dokumentere betydelige effektiviseringsgevinster ved at konvertere fra olie/kul til naturgas, hvilket også i en årrække har været en af de væsentlige kommercielle årsager til, at produktionsvirksomheder har konverteret til naturgas.

Samlet set er det derfor HMN's opfattelse, at såfremt der ønskes en hurtig CO₂-reduktion kombineret med maksimal energieffektivitet (der også i sig selv indebærer CO₂-fortrængning), så bør konvertering fra kul/olie til naturgas i produktionserhvervene være en del af den foreslåede støtteordning. Dette vil ikke være

i konflikt med den langsigtede målsætning om et fossilfrit Danmark i 2050 men over meget kort tid give forøget energieffektivitet og en mærkbar CO₂-reduktion.

Støtteordningen foregiver at være en tilbageførsel af energifgifterne til erhvervslivet. HMN kan ikke gennemskue, om der er tale om en reel og fuldstændig tilbageførsel, men kan klart konstatere, at:

I de tilfælde, hvor en virksomhed allerede har gennemført energieffektiviseringer og derfor ikke kan opnå fordele ved den foreslåede støtteordning, vil der ikke ske nogen tilbageførsel overhovedet. Det samme gælder for de virksomheder, der af teknologiske årsager ikke kan anvende biobrændsler eller fjernvarme i deres processer.

Derved straffer den foreslåede støtteordning bl.a. de virksomheder, hvis produktionsprocesser er inoptimale for biobrændsler eller fjernvarme, samt de virksomheder der allerede har nedbragt deres CO₂-emission gennem konvertering væk fra olie/kul og samtidig effektiviseret deres energiforbrug til proces. Omvendt belønner den foreslåede støtteordning de virksomheder, der til dato ingenting har gjort.

Hvorledes dette vil påvirke konkurrenceevnen virksomhederne imellem er vanskeligt at overskue, men rimeligheden i den foreslåede ordning lader meget at ønske.

Samtidig indeholder forslaget ingen vurderinger af den fremtidige konkurrenceevne hos de virksomheder, der modtager støtte til deres investeringer, men som efterlades med en usikker prisudvikling på biobrændsler og/eller el. Renset for afgifter kan hverken biobrændsler eller fjernvarme i langt de fleste tilfælde i dag konkurrere mod naturgas og heller ikke altid mod olieprodukter.

Tilmed forventer alle fremover betydelige prisstigninger på biobrændsler på grund af stærkt stigende efterspørgsel i EU-området. Samtidig er bæredygtigheden af biobrændsler til debat, hvilket kan resultere i en certifikatsordning, der kun vil fordyre biomassen. Vedrørende el skønnes belastningen af PSO-ydelser at blive stadig større i takt med udbygningen af den vindbaseret energi.

Endelig skal opmærksomheden rettes mod erhvervslivets ønske om brændselsfleksibilitet for derved at styrke erhvervets internationale konkurrenceevne.

Specifikke bemærkninger

§ 6, stk. 2:

Det fremgår heraf, at ministeren kan fastsætte regler om, at virksomheder der udnytter biogas til procesformål i virksomheden, og som modtager tilskud efter

§ 43 c. i lov om fremme af vedvarende energi, kan modtage tilskud efter § 5, stk. 1.

Efter HMN's opfattelse bør denne mulighed også omfatte opgraderet biogas, der sælges på basis af certifikater, da der reelt ingen forskel er på de to forsyningskanaler.

§ 7, stk. 2:

Tilsagn om tilskud kan betinges af, at det ansøgte projekt er energieffektivt. Med henvisning til HMN's generelle bemærkninger er hverken de fleste biomasse- eller fjernvarmeprojekter energieffektive i forhold til alternativet naturgasforsyning. Energieffektivitet kan derfor næppe være kriteriet for tildeling af støtte.

Bemærkningerne til § 2, stk.3:

Vedrørende spørgsmålet om rentabilitet, vil lang tilbagebetalingstid være en hindring. En tilbagebetalingstid på 2-4 år vil være relevant for erhvervslivet.

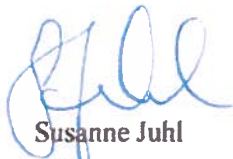
Bemærkningerne til § 5:

Bemærkningerne til § 5 efterlader det indtryk, at nye anlæg vil få større støttebeløb end omlægningen af allerede eksisterende anlæg. Er dette korrekt?

Det fremgår af bemærkningerne til § 5, at "fjernvarme ofte vil være forbundet med lavere driftsomkostninger". Dette udsagn bør dokumenteres. Tværtimod forekommer det i praksis, som om det pt. er vanskeligt at få økonomi i fjernvarmeprojekterne, da driftsomkostninger også omfatter køb af energi.

Såfremt Energistyrelsen ønsker ovenstående uddybet eller har spørgsmål i øvrigt, står HMN Naturgas naturligvis til disposition.

Med venlig hilsen

Susanne Juhl
Administrerende direktør

Dorte Wied Christensen

Fra: Mette Handest [handest@hvr.dk]
Sendt: 27. februar 2013 14:09
Til: Dorte Wied Christensen; Energiteksekr
Cc: Frank Korsholm; Henrik Lilja
Emne: Høringssvar fra Håndværksrådet
Vedhæftede filer: 130227 Høringssvar statstilskud VE til proces.pdf

docId: http://ensiis/ensj09/DOK693270
SJ: -1

Hermed fremsendes høringssvar fra Håndværksrådet vedr. lovforslag om statstilskud til vedvarende energi til proces.

Med venlig hilsen

Mette Handest
Afdelingssekretær

tlf. +45 33 93 20 00
e-mail handest@hvr.dk

HÅNDVÆRKSRADET, Islands Brygge 26, 2300 Kbh. S, tlf. 33 93 20 00, fax 33 32 01 74, hvr.dk

---

Vi kæmper for små og mellemstore virksomheder. Læs vores nyheder [her](#)

Energistyrelsen
dwc@ens.dk
energitseksekr@ens.dk

Islands Brygge 26
Postbox 1990
2300 København S
tlf. 33 93 20 00
fax 33 32 01 74
hvr@hvr.dk
hvr.dk

27. februar 2013

Høringssvar til lovforslag om statstilskud til vedvarende energi til proces

Håndværksrådet har følgende kommentarer til lovforslaget.

Vi er overordnet meget tilfredse med, at der nu etableres en tilskudspulje, der gør det muligt for erhvervslivet at få tilskud til VE-processer til fremme af energieffektiv anvendelse af vedvarende energi i virksomhedernes produktionsprocesser.

Vi ser forslaget som et vigtigt som led i en reduktion af erhvervslivets langsigtede energiomkostninger og som middel til at opfylde Danmarks energisparemål – nationalt som internationalt.

Vi påskønner, at tilskudspuljen både kan anvendes til direkte støtte til at erstatte fossile brændsler med vedvarende energikilder eller fjernvarme – ligesom Håndværksrådet påskønner, at det også bliver muligt at opnå tilskud til energieffektiviseringer i direkte tilknytning til projekterne.

Denne sammenkobling giver således virksomhederne langt bedre muligheder for at tænke og planlægge ud fra helhedsløsninger og dermed opnå de bedste resultater målt på de samlede energibesparelser.

Håndværksrådet lægger desuden vægt på, at ordningen skal påbegynde allerede fra 1. juli, og at tilskuddene kun gives til produktionssteder beliggende her i Danmark således, at tilskudsordningen i videst muligt omfang kommer til at gavne lokal dansk beskæftigelse.

Som repræsentant for de små og mellemstore virksomheder skal Håndværksrådet imidlertid udtrykke sin skepsis over formuleringen i paragraf 5, stk. 6, hvor det fremgår, at klima-, energi- og bygningsministeren kan fastsætte "regler om afgrænsning af tilskudsmottagere, branchetilhørsforhold, herunder afgrænsning af små, mellemstore og store virksomheder".

Det er uklart, hvad der ligger i denne formulering og ikke mindst, hvordan den kommer til at udmønte sig i praksis.

I Håndværksrådet håber vi imidlertid ikke, at formuleringen er ment som et forsøg på en generel udelukkelse af de små og mellemstore i tildelingen af midler fra den nye statstilskudspulje.

Tilsvarende mener vi også, at formuleringerne i paragraf 5, stk. 8 giver anledning til forvirring om, hvilke brancher og støtteberettigede aktiviteter og teknologier, der vil kunne opnå tilskud. Håndværksrådet vil derfor appellere til, at der i formuleringerne ikke ligger et skjult ønske om at holde de små og mellemstore virksomheder væk fra at kunne søge og få bevilget tilskud, men at myndighederne også vil tilgodese de små virksomheder, der måske ikke i det store billede bidrager så meget til de samlede energibesparelser, men som enkeltvis har mulighed for at opnå relativt store energibesparelser.

Med venlig hilsen

Frank Korsholm

KOMMUNALE TJENSTEMÆND
OG OVERENSKOMSTANSATTE
LON GANGSTRÆDE 25. 1
1468 KØBENHAVN K
TLF. 33 11 97 00 - FAX 33 11 97 07
www.kto.dk - E-mail kto@kto.dk

Energistyrelsen
E-mail: dwc@ens.dk
c.c. energiteksekr@ens.dk

Sagsnr.: 3177.20
SR/l sj
Direkte tlf.nr.: 3347 0624
22. februar 2013

Vedr.: Høring over udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces

KTO har ved e-mail af 15. februar 2013 modtaget ovenstående i høring med frist for eventuelle bemærkninger den 1. marts 2013.

KTO har ikke bemærkninger til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces idet det skønnes, at ændringerne ikke har løn- og ansættelsesmæssige konsekvenser for ansatte i kommuner og regioner.

KTO henviser til eventuelle høringssvar fra LO, FTF og AC samt fra KTO's medlemsorganisationer.

Med venlig hilsen

Helle Basse

Susanne Rehm

Dorte Wied Christensen

Fra: Ove Lund [ol@hveiti.dk]
Sendt: 25. februar 2013 14:25
Til: Dorte Wied Christensen
Cc: Energitekskr; Kristian Havskov Sørensen; Svend Brandstrup; Trine Gram Nielsen
Emne: Høringssvar fra Hveiti A/S
Vedhæftede filer: Lov om statstilskud til vedvarende energi til proces.pdf

docId: <http://ensiis/ensj09/DOK691943>
SJ: -1

Kære modtager,

Vedhæftet er Hveiti's høringssvar vedr. "udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces".

Vi beder om at høringssvaret tages med i overvejelserne om udformningen af den endelige lov, og ikke mindst at vi konsulteres såfremt der er behov for en nærmere afklaring af vores svar, og/eller får en tilbagemelding om Energistyrelsens holdning til vore synspunkter.

Med venlig hilsen/Best regards

Ove Lund

phone	+45 8630 1755	hveiti a/s
mail	ol@hveiti.dk	Kattegatvej 3
web	www.hveiti.dk	DK-8500 Grenaa

Developed by DBH Technology A/S

Do you also believe we all need to refine the way we use the global resources – follow hveiti on

Energistyrelsen
Amailiegade 44
1256 København K

DBH Technology A/S
Erhvervsparken
Kattegatvej 3
DK-8500 Grenaa

Tlf.: +45 8630 1755
Mail: info@hveiti.dk
Web: hveiti.dk

CVR/so 30895059

25. februar 2013

Bemærkninger til udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces

Bemærkningerne til lovforslaget er bygget op på følgende måde:

1. Kort beskrivelse af projekt Hveiti
2. Forslag til justering af målgruppe
3. Forslag til justering af fokusområde
4. Eksempler på CO₂ reduktionsprojekter, der ikke falder under lovforslaget

Projekt Hveiti

DBH Technology A/S udvikler i øjeblikket på etableringen af et bioraffinaderi på Grenaa havn (Hveiti A/S). Bioraffinaderiet vil komme til at raffinere 544.000 tons foderhvede, der tilsat 247.000 tons vand, vil give et output på:

- 204.000 M3 bioethanol,
- 462.000 tons proteinfoder til dyrehold,
- 29.000 tons fibre til fødevarerindustrien, og
- 136.000 tons ren CO₂.

Til processen vil der forbruges 64.000 MWh elektricitet og 397.000 MWh damp. Overskudvarmen til kollektiv varmforsyning vil udgøre omkring 57.000 MWh. Den samlede investering vil komme til at ligge på 1,6 mia. DKK, og falder finansieringen som forventet på plads i løbet af foråret 2013, vil der kunne raffineres fra foråret 2015.

Justering af målgruppe

Det er vores opfattelse af lovforslaget, at der sættes ensidig fokus på energieffektiviseringer og omlægninger af energiforsyningen i eksisterende procesvirksomheder. Vi vurderer, at det er en for snæver betragtning. Der bør også kunne gives tilskud til bæredygtige løsninger i nye og fremtidige projekter, således at der ikke skabes konkurrenceforvridning mellem eksisterende processer og nye processer, og således at omlægningen fra fossile til vedvarende energikilder er interessant både for eksisterende og nye virksomheder.

Justering af fokusområde

Det er også vores opfattelse, at den generelle fokus på energieffektiviseringer og omlægning fra fossile til vedvarende energikilder, undertrykker det egentlige hovedformål – at reducere CO₂ udslippet. Der bør i stedet fokuseres på hovedformålet, herunder selvfølgelig at energieffektivisere og omlægge til vedvarende energikilder. Gøres dette ikke, tabes der en række muligheder for at reducere CO₂ udslippet via projekter, der ikke nødvendigvis indebærer energieffektivisering og/eller omlægning fra fossile til vedvarende energikilder.

Oplagte muligheder for CO₂ reduktion - udenfor lovforslaget

Følgende er en liste af delprojekter under Hveiti-projektet, der af den ene eller anden beskrevne årsag ikke vil være berettiget til et kærkomment tilskud via lovforslaget.

Anvendelse af biobrændsler – reduktion af CO₂

For at Hveiti's produkter kan opnå en bæredygtig profil er det hensigten, at den anvendte energi til processen skal være baseret på vedvarende energikilder. Den anvendte elektricitet købes med et VE-tillæg, der således i princippet garanterer, at den er produceret fra vedvarende kilder. Dampproduktionen i processen fremstilles på basis af biomasse, som eksempelvis træflis.

Energieffektivisering - energibesparelse

Den konventionelle metode til behandling af det proteinholdige biprodukt fra fremstillingen af bioethanol foreskriver, at det flydende og vandholdige produkt tørres ind og pilleteres. Hveiti's koncept for behandling af proteinprodukt udelukker indtørring af produktet, og medfører en betragtelig energibesparelse, der svarer til 40–50 % af det konventionelle energiforbrug på andre Europæiske anlæg. Samtidig sparer metoden også den vand, der alligevel skal tilsættes hos landmændene.

Fremstilling og transport af proteinfoder – fortrængning af proteinfoder med dårlig klimaprofil

Anvendelse af det fremstillede proteinfoder vil kunne erstatte omkring 9,5 % af importen af sojaprotein fra Sydamerika. Med klimaprofilen på sojaprotein fra denne del af verden vil denne omlægning svare til en besparelse på ca. 9,5 % af CO₂ udledningen fra den danske persontransport.¹ Oveni denne CO₂ besparelse kommer også besparelsen ved at fortrænge transporten af protein fra Sydamerika.²

---

¹ Rapport fra CONCITO dokumenterer en CO₂ udledning på 3,8 kg CO₂ pr. kg. sojaprotein.

² Et EU benchmark foreskriver en standard, hvor 127 tons kan sørfragtes 1 km. på en liter diesel.

Genbrug af overskudsvarme – energibesparelse

En stor del af den overskydende varme fra raffineringsprocessen kan via installerede varmevekslere genbruges til kollektiv varmforsyning.

Fremstilling af bioethanol – reduktion af CO₂

Den fremstillede bioethanol kan via iblanding i benzin fortrænge op til 10 % af det danske benzinforsyning til transport, og dermed reducere det danske CO₂ udslip. I denne beregning er der regnet med en CO₂ reduktionsfaktor på 70 % for den fremstillede bioethanol.

Fremstilling af methanol – reduktion af CO₂ / "lagring" af overskydende el

Den overskydende CO₂ fra fermenteringsprocessen kan via et metaniseringsanlæg kobles sammen med brint og danne methanol, der kan anvendes som et bæredygtigt flydende brændstof til erstatning for eksempelvis dieselolie. Det er en attraktiv metode, der anvender en stor del elektricitet, men som til gengæld kan "lagre" eventuel overskydende vind-el. Ved fuld udnyttelse af den dannede CO₂ kan der fremstilles 99.000 tons methanol, eller hvad der svarer til 55.000 M3 dieselolie. Et mere realistisk niveau for konvertering i startfasen vil være omkring 25 % af den tilgængelige mængde CO₂.

Oversigt over den samlede CO₂ besparelse ved Hveiti-projektet

Samlet set vil CO₂ udledningen i perioden 2015 til 2020 kunne reduceres med omkring 6,67 mio. tons eller i gennemsnit 1,1 mio. tons årligt. Set i forhold til den samlede forventede effekt af lovforslaget på ca. 1 mio. tons årligt, er den samlede reduktion ved etablering af Hveiti ganske betragtelig.

Tablet der specificerer CO₂ reduktionen ved etablering af Hveiti

Reduktion af CO₂ udslip (1.000 tons)	Produktion af bioethanol³	Anvendelse af biobrændsel	Genbrug af varme	Søtrans-port af soja-protein	Produktion af soja-protein	Fremstilling af methanol⁴	Energiefektivisering⁵
2015	160,3	55,1	17,8	30,7	458,0	27,4	56,4
2016	213,8	73,5	23,8	40,9	610,7	36,5	75,2
2017	224,4	73,5	23,8	42,9	641,2	38,3	79,0
2018	235,1	73,5	23,8	45,0	671,7	40,1	82,7
2019	245,8	73,5	23,8	47,0	702,3	42,0	86,5
2020	256,5	73,5	23,8	49,0	732,8	43,8	90,2
I alt	1.335,9	422,5	136,6	255,5	3.816,7	228,1	470,0

³ CO₂ reduktionsfaktor på 70 %.

⁴ Ved fuld udnyttelse af den dannede CO₂, hvilket vil kræve et meget stort elforbrug. Et mere realistisk bud vil ligge noget lavere. I denne beregning udnyttes 25 % af den tilgængelige CO₂.

⁵ Der er forudsat en 40 % reduktion af forbruget af damp i forhold til andre Europæiske bioraffinaderier.

Vi er klar over at de nævnte CO₂ reduktioner ikke alle vægter lige meget i forhold til Danmarks nationale reduktionsforpligtelser, samt at reduktionerne rammer ind i forskellige fokusområder, herunder kvotebelagte områder, og ikke kvotebelagte områder indenfor transport og landbrug.

Hveiti-projektet og givetvis flere andre nuværende eller kommende projekter med fokus på bæredygtighed og reduktion af CO₂ udledningen, vil ikke kunne komme ind under den påtænkte lov, og den vil derfor ikke ramme præcist i forhold til hovedformålet - at reducere CO₂ udledningen både nu og i fremtiden.

Det mener vi er forfejlet, og at vi dermed overser en række oplagte udviklingsprojekter, der vil kunne yde et væsentligt bidrag til Danmarks reduktionsforpligtelser, og CO₂ reduktion i det hele taget.

Vi beder derfor om at vores betragtninger tages i overvejelse og indarbejdes i den endelige lovtekst.

Med venlig hilsen

Svend Brandstrup
Adm. direktør

Ove Lund
Projektmedarbejder

Dorte Wied Christensen

Fra: Mikkel Stein Knudsen [MSK@lf.dk]
Sendt: 1. marts 2013 11:47
Til: Dorte Wied Christensen; Energitekskr
Cc: Søren Korsholm; Jens Astrup Madsen; Bruno Sander Nielsen
Emne: Høringssvar: Udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces
Vedhæftede filer: ME 130301 Høringssvar_VE til proces.pdf

docId: http://ensiis/ensj09/DOK693890
SJ: -1

Til Energistyrelsen,
Att. Dorte Wied Christensen

Vedlagt er Landbrug & Fødevarers bemærkninger til udkast til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces.

Venlig hilsen

Mikkel Stein Knudsen

Erhvervspolitisk konsulent, Miljø & Energi
Landbrug & Fødevarer

D +45 3339 4657 | M +45 3083 1063 | E msk@lf.dk

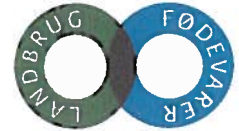

Landbrug & Fødevarer

Axelborg, Axeltorv 3 · DK 1609 København V
www.lf.dk

Landbrug & Fødevarer er erhvervsorganisation for landbruget, fødevarer- og agroindustrien. Med en eksport på over 120 milliarder kroner årligt og med 141.000 beskæftigede repræsenterer vi et af Danmarks vigtigste eksporterhverv. Ved at nytænke og synliggøre erhvervets bidrag til samfundet sikrer vi vores medlemmer en stærk placering i Danmark og globalt.

Landbrug & Fødevarer

Axelborg, Axeltorv 3
DK 1609 København V

T +45 3339 4000
F +45 3339 4141
E info@lf.dk
W www.lf.dk

CVR DK 25 52 95 29

Energistyrelsen
Amaliegade 44
1256 København K
Att: Dorte Wied Christensen

Høringssvaret er sendt elektronisk dwc@ens.dk med kopi til energitseksekr@ens.dk

Høring af udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces

Landbrug & Fødevarer takker for muligheden for at kommentere det fremsendte udkast til lovforslag.

Generelle bemærkninger:

Landbrug & Fødevarer er overordnet set meget glade for indførelsen af ordningen, som mange af vores medlemmer er meget interesserede i at anvende. Et tilskud til fremme af vedvarende energi i virksomheders produktionsprocesser medvirker til at fremme den grønne omstilling af industrien, samtidigt med at det kan modvirke erhvervslivets stigende omkostninger ved initiativerne aftalt i Energifaftalen af 22. marts 2012.

Vi ser også ordningen som en mulighed for at fremme nye business cases inden for grønne energiløsninger, bl.a. med en stigende anvendelse af virksomhedernes egne biomasse- og restprodukter. Det bemærkes i den forbindelse, at grønne omstillingsløsninger, der medvirker til faldende virksomhedskostninger og forbedret konkurrenceevne, har et langt større kommercielt eksportpotentiale, end 'løsninger', der er omkostningskrævende for virksomheder og samfund. Vi tror derfor, at tilskudsordningen vil medvirke til at fremme eksport af dansk energiteknologi og danske systemløsninger.

Samtidigt er det dog meget vigtigt for Landbrug & Fødevarer at slå fast, at den oprindelige politiske intention bag ordningen skal fastholdes: Ordningen er først og fremmest tænkt som en kompensationsordning for produktionserhvervene, således at konkurrenceevnen i disse kan fastholdes, eller styrkes, trods de politisk aftalte klima- og energiinitiativer.

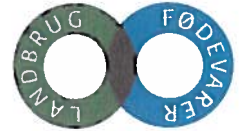
Det bør i den forbindelse fremhæves, at det på intet tidspunkt har været formålet med ordningen, at den skal bidrage til at forbedre kraftværkernes omstillingsøkonomi.

Landbrug & Fødevarer ser gerne, at ordningen kan anvendes til en bred kreds af teknologier. Det bør, som minimum, være udgangspunktet for ordningen, hvorefter praktiske erfaringer på et senere tidspunkt kan tale for f.eks. at gøre rammerne mere snævre. Det bør helt generelt være op til virksomhederne selv at vurdere, hvilken teknologi der findes mest passende i den konkrete situation.

Det fremsatte lovforslag indeholder en meget lang række af bemyndigelser til senere udmøntning. Det kan, jf. ovenstående bemærkning, være fordelagtigt med regel-fleksibilitet. Grundet ordningens vigtighed, såvel som de forholdsvis store samlede beløbsramme, er det dog afgørende, at de politiske partier bag Energiforliget løbende inddrages til evaluering. Da ordningen berør

Landbrug & Fødevarer er erhvervsorganisation for landbruget, fødevarer- og agroindustrien. Med en eksport på over 120 milliarder kroner årligt og med 141.000 beskæftigede repræsenterer vi et af Danmarks vigtigste eksporterhverv.

Ved at nytænke og synliggøre erhvervets bidrag til samfundet sikrer vi vores

Specifikke bemærkninger

Lovforslagets hovedindhold

Ordningens oprindelige sigte som aftalt i energiforhandlingerne var at sikre erhvervslivets konkurrenceevne. Det bør derfor fremgå af lovforslaget, at

- Hensyn til erhvervslivets konkurrenceevne er et af lovforslagets hovedformål.

Landbrug & Fødevarer noterer sig, at det fremgår af bemærkningerne, at der *'ikke ydes tilskud til projekter, der driftsøkonomisk skønnes at ville være rentable for virksomhederne at gennemføre uden tilskud'*.

I forhold til forståelsen af dette er det helt afgørende at klargøre, hvilken tilbagebetalingstid regeringen regner med i denne henseende. Mange projekter med omstilling til vedvarende energikilder (fx opstilling af vindmøller) vil jo have lavere driftsomkostninger, når investeringen er foretaget, men tilbagebetalingstiderne gør ikke projekterne interessante for virksomheder, der har behov for at prioritere deres midler i forhold til forskellige investeringer.

Det bør fremgå af bemærkningerne, at konkurrenceudsatte virksomheder ikke regner tilbagebetalingstider på f.eks. 2-3 år som *'meget korte'*. Tværtimod er dette snarere den maksimale tilbagebetalingstid i forhold til at foretage investeringer i energianlæg frem for i andre dele af virksomhedens produktion.

Støtteberettigede teknologier

Lovforslaget (§ 3) giver dels en klar definition af de støtteberettigede teknologier (biomasse, sol, vind og biogas), dels bemyndiges Klima-, energi- og bygningsministeren til at kunne fastsætte regler om, at andre end de nævnte vedvarende energikilder skal være støtteberettiget.

Landbrug & Fødevarer vil gerne opfordre til,

- at der gives støtte til anvendelse af industrielle varmepumper.

Der er et stort potentiale for øget anvendelse af energieffektive varmepumper i f.eks. fødevarerindustrien, og nye tilskudsmuligheder vil accelerere den positive udvikling i udbredelsen af teknologien.

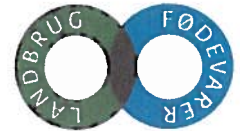
Det fremgår i øvrigt af bemærkningerne, at støtteberettigede aktiviteter omfatter projekter, der erstatter fossile brændsler i virksomhedernes produktionsprocesser med vedvarende energikilder. Landbrug & Fødevarer vil opfordre til, at dette omformuleres til *'erstatter fossile brændsler anvendt til virksomhedernes produktionsprocesser'*, idet den nuværende formulering kan give anledning til et forkert billede.

Støttemodtagere

Det fremgår, at der kan gives støtte til virksomheder, der både har tung og let proces.

Landbrug & Fødevarer forstår det sådan, at støtten naturligvis kan gives til virksomheder, der alene har let proces og vil gerne have denne opfattelse bekræftet af Klima-, Energi- og

Herudover vil vi gerne opfordre kraftigt til, at henvisningen til tung og let proces helt droppes, idet henvisningen ikke har nogen praktisk betydning, og henvisningen i øvrigt gælder en procesliste, der allerede i dag er forældet. Da den foreliggende lov vil gælde minimum frem til 2020, bør denne henvisning derfor helt droppes.

Såfremt henvisningen fastholdes, vil Landbrug & Fødevarer ligeledes gerne have bekræftet, at ordlyden ikke har betydning i forhold til ordningens anvendelse i primærlandbruget.

Biogas

Landbrug & Fødevarer har forståelse for den foreslåede løsning på biogas-området, hvor der åbnes mulighed for senere at opnå såvel anlægsstøtte som driftsstøtte. Vi finder det vigtigt, at denne mulighed afklares i forbindelse med afrapporteringen fra den nedsatte Biogas Task Force i efteråret 2013.

Såfremt Biogas Task Force peger på behovet, forventer vi givetvis, Klima-, energi- og bygningsministeren vil muliggøre dette. Det vil være et vigtigt bidrag til at opfylde den brede politiske målsætning om at udnytte 50 pct. af husdyrgødningen i et biogasanlæg i 2020.

Herudover vil vi gerne gøre opmærksom på en uhensigtsmæssighed i VE-lovens nuværende udformning, der betyder, jf. § 43 c, at virksomheder alene kan opnå tilskud til anvendelse af biogas til procesformål, hvis biogassen benyttes i kedler og dermed til ren varmeproduktion. Det vil imidlertid være mere ressourceeffektivt, såfremt biogassen anvendes i motorer og dermed til en samproduktion af el og varme. Derfor bør den del af biogassen, der udnyttes til elproduktion ligestilles med tilsvarende elproduktion fra decentrale kraftvarmeværker, dvs. med tilsvarende elproduktionstilskud. Landbrug & Fødevarer har specifikt kendskab til virksomheder, der overvejer investeringer i biogas, og hvor anvendelse i motorer foretrækkes.

Landbrug & Fødevarer vil derfor opfordre til,

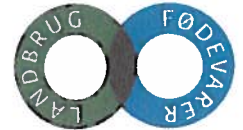
- at formuleringen i 43 c, stk. 2. ændres fra ordet 'biogas' til ordet 'varme', idet denne sproglige ændring ses at løse problemet.

Anvendelse i primærlandbruget

Landbrug & Fødevarer forventer, at tilskudsordningen vil finde god anvendelse ved landbrug og gartnerier. Nye teknologier i landbruget med nye staldsystemer, ventilationsløsninger, gyllekøling m.fl. er i stigende grad energikrævende. Tilsvarende er der forsat i landbruget et væsentligt forbrug af eksempelvis fyringsolie, der med klimafordel vil kunne erstattes af vedvarende energikilder. Tilskudsmulighederne for anvendelsen af VE i proces kan i høj grad være med til at realisere ambitionen om et endnu mere energi- og klimaeffektivt dansk landbrug.

Vi ser derfor en god synergi mellem den her foreslåede ordning, og de ambitioner i regeringen, der blandt andet kommer til udtryk i partnerskabet i regeringens innovationsstrategi om 'Månegrisen – partnerskab om bæredygtig og effektiv svineproduktion'. Det er her et centralt element at reducere miljø- og klimabelastningen samt muliggøre en øget eksport af miljøvenlige effektive staldteknologier og -systemer.

Det er i den forbindelse vigtigt,

Landbrug & Fødevarer vil gerne forbeholde os muligheden for at vende tilbage med yderligere kommentarer, hvis vi finder behov for dette.

Med venlig hilsen

Søren Korsholm

D 33 39 46 62

M 41 93 29 71

E sok@lf.dk

Jens Astrup Madsen

D 33 39 42 22

M 27 24 57 22

E ja@lf.dk

Mikkel Stein Knudsen

D 33 39 46 57

M 30 83 10 63

E msk@lf.dk

Dorte Wied Christensen

Fra: Hanne Mochau [HMK@ngf.dk]
Sendt: 1. marts 2013 10:21
Til: Dorte Wied Christensen; Energiteksekr
Cc: Gert Nielsen
Emne: Høringssvar vedr. udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces
Vedhæftede filer: Høringssvar vedr. forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces.pdf

Venlig hilsen

NATURGAS FYN

Hanne Mochau
Sekretær
Tlf. direkte: +45 63 15 65 52
E-mail: HMK@ngf.dk

Naturgas Fyn Distribution A/S
Ørbækvej 260
DK-5220 Odense SØ
Tlf.: +45 63 15 64 15
E-mail: info@ngf.dk

www.ngfdistribution.dk

Sendt til: dwc@ens.dk , energiteksekr@ens.dk

Hørings svar vedr. udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces

Energistyrelsen har den 15. februar 2013 sendt "Udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces" i høring hos bl.a. Naturgas Fyn (NGF).

Høringsfristen er den 1. marts 2013 kl. 12.00.

NGF har følgende bemærkninger til udkastet:

Det fremgår af udkastet, at

"Formålet med loven er at fremme energieffektiv anvendelse af vedvarende energikilder til procesformål i virksomheder, ved at yde statstilskud til projekter, der erstatter fossile brændsler med vedvarende energikilder eller fjernvarme samt energieffektiviseringer i direkte tilknytning til disse projekter"

Som det fremgår af ovenstående, er der i udkastet tilsyneladende en sidestilling af vedvarende energi og fjernvarme. Dette virker uforståeligt, idet ca. 50 % af fjernvarmeproduktionen i Danmark er baseret på fossile brændsler, og energieffektiviteten i fjernvarmenettet reduceres markant af et varmetab i ledningsnettet på ca. 20 %.

Det er således vanskeligt at se rationalet i denne sidestilling af vedvarende energi og fjernvarme, og udkastets forudsætning om at konvertering til fjernvarme vil reducere primærenergiforbruget virker urealistisk.

Produktionsvirksomhedernes forbrug af energi er i mange tilfælde en relativ stor omkostning og en væsentlig faktor i deres konkurrenceevne. Virksomhederne har derfor behov for og ønske om en teknisk og økonomisk effektiv energiforsyning.

NGF har igennem de senere år oplevet en større interesse for at konvertere fra olie og kul til naturgas, idet virksomhederne herved opnår en bedre driftsøkonomi. Samtidig reduceres CO2 udledningen markant, idet naturgas udleder væsentligt mindre CO2 end de øvrige fossile brændsler.

En fortsat omlægning fra olie og kul til naturgas vil således bidrage til at opnå såvel energieffektiviseringer og reduktioner i CO2 udledningen, hvilket er i overensstemmelse med udkastets mål.

Naturgassektoren forventer, at naturgassen på sigt erstattes af grønne gasser som f.eks. opgraderet biogas og syntesegas, og det vil derfor være fordelagtigt for både produktionsvirksomhederne og samfundet som sådan, at bevare forsyningen med gas til produktionsvirksomhederne og fokusere på udfasning af de øvrige fossile brændsler – både ved konvertering til vedvarende energi, men også ved konvertering til naturgas.

Efter NGF's opfattelse bør opgraderet biogas, baseret på certifikater udstedt af Energinet.dk, være omfattet af denne lov på lige fod med andre vedvarende energikilder.

Ønskes ovenstående bemærkninger uddybet eller har Energistyrelsen spørgsmål hertil, står vi naturligvis til rådighed.

Med venlig hilsen
Naturgas Fyn

Gert Nielsen
Teknisk Direktør

Dorte Wied Christensen

Fra: Bente Hessellund Andersen [bente.ha@mail.dk]
Sendt: 1. marts 2013 12:01
Til: Dorte Wied Christensen
Cc: Energiteksekr
Emne: høringssvar VE til proces
Vedhæftede filer: NOAH_høring_VE_til_proces_final_010313.doc; NOAH_høring_270412.doc

Kære Dorte Wied Christensen

Hermed NOAHs høringssvar

Vedhæftet også tidligere høringssvar, som der henvises til.

Venlig hilsen
Bente Hessellund Andersen

1. marts 2013

NOAH's Landbrugs- og Fødevarergruppes hørings svar til:

Udkast til Forslag til:

Lov om tilskud til fremme af vedvarende energi i virksomheders produktionsprocesser

---

NOAH's Landbrugs- og Fødevarergruppe har følgende kommentarer:

1) Det er helt uacceptabelt, at der med lovforslaget lægges op til at give økonomisk støtte til virksomheder og offentlige anlæg, der leverer procesenergi til virksomheder, med det formål at fremme en omlægning, der forventes helt overvejende at gå til biomasse, før end den igangværende "Biomasseanalyse" er gennemført.

Hvis man introducerer en støtteordning, der overvejende vil blive brugt til biomasse, foregriber man konklusionen på analysen af bioenergi fastlagt i energiaftalen af 22. marts 2012. Hvis man allerede nu lægger sig fast på en støtteordning, der giver investeringstilskud til omlægning fra fossil brændsel til biomasse, så vil man jo stå med et kæmpe problem, når/hvis det viser sig, at denne investering ikke giver den ønskede klimagevinst.

I "Kommissorium for analyse af bioenergi fastlagt i energiaftalen af 22. marts 2012" (Biomasseanalysen) skrives: *"Parterne bag aftalen er enige om, at omstillingen til et Danmark med en energiforsyning dækket af vedvarende energi hviler på troværdige, stabile og langsigtede rammer om den danske energipolitik (vores understregning)".*

En introduktion af en støtteordning til VE-proces, der overvejende vil gå til biomasse – endda før biomasseanalysen er gennemført – kan hverken fremvise troværdighed eller stabilitet og bestemt ikke påstås at være langsigtet.

Vi har set problemet i forbindelse med biobrændstoffer, hvor det har vist sig nærmest umuligt at ændre på de begunstigelser biobrændstofindustrien og landbruget har opnået i takt med, at man har erkendt de problemer, der er forbundet med biobrændstoffer. Industrien og landbruget henholder sig nu til "legitime forventninger" om uændret støtte til biobrændstofferne og dermed en fortsat sikring af de investeringer, man har foretaget indenfor disse sektorer.

2) Det er også helt uacceptabelt, at Regeringen sammen med alle de partier, der stod bag Energiaftalen af 12. marts fortsætter den direkte usandfærdige praksis med at lade afbrænding af biomasse til energiformål figurere som en CO₂-neutral energikilde, som det kan udledes af følgende formulering i afsnittet om miljømæssige konsekvenser: "Det forventes af den nye ordning i 2020 har en effekt på: en reduktion af fossil energi med ca. 16 Peta Joule, en forøgelse af andelen af vedvarende energi med ca. 1,1 pct. point, en reduktion i CO₂-udledningen med ca. 1,5 pct. /1 mio. tons/årligt (1990)."

Det skrives ellers i bemærkningerne til § 2, at støtte "kun kan gives til gennemførelse af foranstaltninger og aktiviteter, der har en klima- og energieffekt, og som kan bidrage til energieffektiviseringer herunder reduktion i CO₂-udledningen (vores understregninger)."

Men afbrænding af biomasse er ikke CO₂-neutralt. Det er efterhånden grundigt dokumenteret, at afbrænding af biomasse (uanset om det er i kraftvarmeværker, eller via biogas eller biobrændstoffer) tværtimod vil føre til øgede emissioner, hvis ikke mængde brændstof, der afbrændes, holdes indenfor en meget begrænset ramme. Og det er jo netop noget af det, som biomasseanalysen skal kigge nærmere på.

Det er meget kritisabelt, at befolkningen vildledes med denne løgn, og man må frygte, at det giver bagslag for hele klimasagen den dag, det står klart for befolkningen, at Regering og Folketing har sendt milliarder af skatteyderkroner efter projekter med en tvivlsom eller direkte negativ klimaeffekt.

3) Det er endvidere uacceptabelt, at støtten fra de omhandlede puljer til energibesparelser (ifølge forslagets § 1) kun vil kunne opnås i sammenhæng med en sådan omlægning til overvejende biomasse-VE, skønt energibesparelser og energieffektiviseringer er de blandt de få løsninger, der med sikkerhed giver CO₂-besparelser. (§ 1. Formålet med loven er at fremme energieffektiv anvendelse af vedvarende energikilder til procesformål i virksomheder, ved at yde statstilskud til projekter, der erstatter fossile brændsler med vedvarende energikilder eller fjernvarme samt energieffektiviseringer i direkte tilknytning til disse projekter.)

Den samlede pulje til disse foranstaltninger og aktiviteter forventes at blive på 3.750 mio. kr – og ifølge Energistyrelsens høringsmateriale forventes størstedelen af midlerne at blive brugt til installering af anlæg, der anvender biomasse. Når man nu beslutter at give milliarder til en omlægning af de anlæg, der leverer energi til proces, har man altså valgt at gøre det på en måde, der bygger på en løgn – og som fastlåser investeringerne i anlæg, der sandsynligvis gør mere skade end gavn.

En logisk følge af ovennævnte bemærkninger i lovforslaget til § 2, må derfor være, at støtte til omlægning af virksomhederne procesenergi udelukkende gives til anlæg med dokumenteret virkning på klimaet, hvilket i store træk vil sige solvarme, solceller, vindkraft og energibesparelser.

Enhver støtte til anlæg baseret på biomasseanlæg må skrinlægges – i det mindste indtil Biomasseanalysen er fuldført, og der ligger en plan for hvordan Danmarks biomasse skal anvendes.

At basere virksomhederne procesenergi på importerede træpiller gavner ikke klimaet, men bidrager blot til en udplyndring af Jordens overflade, som allerede er accelereret de senere år pga. regeringer som Danmarks, der handler uden hensyn til videnskab og forsigtighedsprincippet.

Så godt som hele væksten i danske kraftvarmeværkers anvendelse af biomasse er siden slutningen af forrige århundrede fundet sted ved hjælp af importerede træpiller. Med nærværende forslag lægges der op til en

yderligere import af træpiller enten direkte til anvendelse i anlæg på virksomhederne eller indirekte via støtte til kraftvarmeværker, der leverer procesenergi baseret på biomasse.

Der er en række problemer forbundet hermed:

- Regeringen tilsluttede sig i forbindelse med Rio+20 mødet FN konceptet "Sustainable Energy for All". Og ingen af de lande, vi pt. importerer fra – og som vi fremtidigt kan tænkes at komme til at importere fra – har et overskud af træ, der kan mobiliseres bæredygtigt, hvis de også selv skal omlægge deres energisektor samt sikre, at deres egne befolkninger har tilstrækkelig bæredygtig energi.
- Øget mobilisering af træer fra eksisterende skove vil ske i konkurrence med papir, tømmer og møbelproduktion mv., og eftersom der ikke er tegn på, at klodens forbrugere er ved at nedsætte forbruget af disse ting, vil den øgede mobilisering af træbrændsler uvægerligt give anledning til at det samlede forbrug af træ vokser. Det er umuligt at forestille sig, at dette kan ske uden øget hugst og dermed direkte og indirekte ændringer i arealanvendelsen, hvilket igen har afledte effekter i form af bl.a. nedsat biodiversitet og indskrænkede levemuligheder for skovafhængige folkeslag og folkeslag, hvis dyr græsser på klodens endnu eksisterende naturlige græsarealer.
- **Bæredygtighedskrav til de biobrændsler, der anvendes i Danmark, kan ikke bidrage til at løse de ovenstående problemer, idet størrelsesordenen i sig selv er et problem. Det hjælper ikke, at Danmark evt. kan bryste sig af kun at bruge 'bæredygtige brændsler', når vi med støtteordninger og målsætninger er med til at skabe efterspørgsel i en størrelsesorden, der ikke er bæredygtig.**

4) At give dobbelt støtte – i form af støtte i både anlægs- og driftsfasen - til introduktion af biogas som det foreslås i lovudkastet er også helt uacceptabelt.

Vi er klar over, at der er stærke kræfter indenfor landbruget og de politiske partier, som ønsker landbrugets gylle-problemer løst via dyre skatteyderbetalte løsninger, der kan sikre en fortsat overproduktion af animalske produkter. Det er helt urimeligt og NOAH's Landbrugs- og Fødevarergruppe har 27.4.2012 i forbindelse med "Høring over udkast til forslag til ændring af lov om fremme af vedvarende energi, lov om elforsyning, lov om naturgasforsyning og lov om Energinet.dk (opfølgning på energiaftalen af 22. marts 2012)" indgivet høringsvar, hvor vi har uddybet vores kritik af biogas planerne. (Dette tidligere høringsvar vedhæftes). Vores kritikpunkter handler primært om:

- Det problematiske i, at forligspartierne bag Danmarks energiplan ikke sikrer sig en overordnet helhedsplan, hvad angår brugen af biomasse til energi og at støtten til eksempelvis biogas gives som spredehagl, uden at man forsøger at finde ud af, hvor der er mest brug for at anvende (en begrænset mængde) biogas i et samfund, der faser de fossile brændstoffer ud.
- Det problematiske i, at der mangler helhedstænkning på et mere overordnet plan i forhold til, hvad vi skal bruge vores landbrugsjord til.
- Og det problematiske i at støtte en stor produktion af biogas, som er baseret på en stor import af proteinfoder – med de skadevirkninger produktionen af dette foder påfører miljøet og lokale befolkninger i de eksporterende lande.

Venlig hilsen,
På vegne af NOAH's Landbrugs- og fødevarergruppe,

Bente Hessellund Andersen

27.4.2012

Miljøbevægelsen NOAH
Friends of the Earth Denmark
Nørrebrogade 39, 1
DK-2200 København N
Tlf. 35 36 12 12
noah@noah.dk
www.noah.dk

NOAH's Landbrugs- og Fødevarergruppens kommentarer til:

Høring over udkast til forslag til ændring af lov om fremme af vedvarende energi, lov om elforsyning, lov om naturgasforsyning og lov om Energinet.dk (opfølgning på energiaftalen af 22. marts 2012)

Indledning

NOAH's Landbrugs- og Fødevarergruppe har tidligere indgivet kommentarer til såvel den tidligere regerings som klimakommissionens energiplaner, ligesom vi i januar i år sendte [kommentarer](#) til "Vores Energi" for så vidt angik planerne om anvendelse af biomasse i kraft-varmesektoren. Hver gang har vi kritiseret, at man lægger mere vægt på at skaffe energi fra ikke-fossile energikilder end på at nedbringe emissionerne. Og vores svar har handlet om, at planerne satser på anvendelse af bioenergi i alt for stor udstrækning – og at dette hverken er klimamæssigt eller miljømæssigt forsvarligt, idet der ikke er dækning for den påståede CO₂-neutralitet / gevinst for klimaet, og der tilmed er store problemer for bl.a. biodiversitet og fødevarerikkerhed forbundet med overdreven brug af biomasse.

Dertil kommer, at anvendelse af biomasse til energiformål i den målestok, som de forskellige energiplaner har planlagt, forudsætter en stadig stigende import af råstofferne, idet Danmark slet ikke kan være selvforsynende. Dermed vil vi lægge beslag på andre folkeslags energiresurser, skønt intet land på kloden har overskud af biomasse, når de også selv skal udfase brugen af fossile brændstoffer.

Det skal derfor ikke være nogen hemmelighed, at NOAH's Landbrugs- og Fødevarergruppe var skuffede over energiaftalen af 22. marts. Vi mener, at forligspartierne bag aftalen fører den danske befolkning bag lyset, når aftalen kaldes 'ambitiøs' – og når der angives klimagevinster, som ikke er reelle, fordi de bygger på antagelsen om en CO₂-neutralitet, der beviseligt ikke har hold i virkeligheden. Man bilder befolkningen ind, at der ikke er behov for ændringer i vores energiforbrugende livsstil – det hele kan klares ved hjælp af energieffektiviseringer og omlægning til vedvarende energi, hvoraf størstedelen skal komme fra jordens biomasse.

Danskerne er ifølge en [Eurobarometer undersøgelse](#) offentliggjort oktober 2011 meget optaget af klimaspørgsmålet. 67 % af danskerne mener ifølge denne undersøgelse, at klimaproblemet er det alvorligste samfundsproblem af alle (og altså alvorligere end den økonomiske krise). Ikke desto mindre viger folketingets politikere uden om den nødvendige samfundsdebat om behovet for ændrede livsstilmønstre. Man kan frygte, at befolkningens støtte til klimasagen sættes over styr, når det viser sig, at den omstilling, der er sat i gang ikke giver reelle reduktioner i emissioner af klimagasser.

Biogas som vedvarende energikilde – manglende helhedstænkning

Det er problematisk, at forligspartierne bag Danmarks energiplan ikke sikrer sig en overordnet helhedsplan, hvad angår brugen af biomasse til energi. Det er det nærværende høringsudkast et tydeligt eksempel på, når vi ser på støtten til biogas.

Man vil øge såvel anlægsstøtten til biogasanlæg som den økonomiske støtte til selve produktionen af biogas, samt til opgradering af biogas, så det kan blandes med naturgas.

Denne støtte spredes ud over en række forskellige formål, bl.a.:

- Biogas i naturgassystemet
- Biogase som bygas
- Biogas til transport
- Biogas til el
- Biogas til procesformål i virksomheder

Støtten gives som spredelhagl, uden at man forsøger at finde ud af, hvor der er mest brug for at anvende biogas i et samfund, der faser de fossile brændstoffer ud. Der mangler altså helhedstænkning i forhold til anvendelsen af biogas.

Men dertil kommer, at der mangler helhedstænkning på et mere overordnet plan i forhold til, hvad vi skal bruge vores landbrugsjord til.

Herhjemme optager den danske husdyrproduktion mere end 4/5 af landbrugsarealet, mens den danske import af soja til foder beslaglægger et areal, der svarer til ca. 1/3 af det danske landbrugsareal – hvoraf hovedparten (ca. 70 %) er gensplejset soja fra Argentina*).

En øget støtte til biogasanlæg baseret på gylle fra blandt andet 25 millioner industrielt producerede svin vil cementere den industrielle animalske produktion med alle dens negative konsekvenser i årtier fremover uden at levere en langsigtet løsning på landbrugets klimabelastning.

Det vil også cementere den nuværende arealanvendelse, hvor størstedelen af landbrugsjorden bruges til foder. Men det kolliderer jo med bl.a. ønskerne om at producere mere biomasse til kraftvarmesektoren i form af energitræ. Ligesom det kolliderer med ønskerne om at producere flere materialer, som f.eks. plastmaterialer indenfor den såkaldte bioøkonomi, som den danske regering også er fortalere for.

Hvis man ikke lægger en plan for at reducere den animalske produktion sideløbende med energiplanen (men tværtimod fastlåser det høje niveau via støtte til biogas), vil resultatet blive et øget behov for at importere foder fra andre lande, hvilket vil forringe klimaregnskabet på grund af indirekte ændringer i arealanvendelsen.

Den type overvejelser er øjensynligt overhovedet ikke i spil i den plan, der nu er ved at blive implementeret i småbidder. Hvor er helhedstænkningen?

NOAH's anbefalinger:

Landbruget er nødt til at nedbringe sin klimabelastning. Men det bør ikke ske ved at investere i biogasanlæg, der kommer til at fungere som løftestang for en yderligere udbygning af en i forvejen overproportioneret husdyrproduktion. Det vil skade miljøet både herhjemme og i Sydamerika (og det vil for øvrigt ingenlunde være med til at begrænse sult og fejlernæring på kloden).

NOAH er ikke imod brugen af biogas i energiforsyningen. Men den skal ske i sammenhæng med en kraftig begrænsning af den uforvarselige overproduktion af husdyr, og en omlægning af det industrialiserede landbrug til økologiske produktionsformer. I den sammenhæng kan der evt. produceres biogas på den grødgødning, det økologiske jordbrug er afhængig af at dyrke.

Også i affaldssektoren er der muligheder for bioforgasning af den organiske fraktion, hvis affaldet sorteres i stedet for at blive brændt af.

Den biogas, der så er til rådighed bør anvendes dér, hvor der er mest behov for at netop biogas erstatter et fossilt brændstof.

I forhold til det forelæggende høringsforslag, foreslår vi derfor, at man begrænser muligheden for at opnå økonomisk støtte til biogas til at gælde det eller de områder, hvor biogassen vil gøre mest gavn.

Støtten bør kun gives, hvis der sideløbende er en plan for den samlede arealanvendelse (herunder omlægning til økologiske produktionsformer samt arealbehov til andre former for bioenergi og biomaterialer), hvortil antallet af biogasanlæg og mængden af biogas tilpasses.

Der gives i dag uforholdsmæssig meget støtte til udvikling af forskellige former for bioenergi, og vi ønsker derfor en præcisering af, at når det handler om støtte til *andre VE-anlæg* (nr. 11 i høringsskrivelsen vedr. § 49, stk 2) udelukkende er tale om *andre* vedvarende energikilder *end* energi fremstillet af biomasse.

Venlig hilsen,
På vegne af NOAH's Landbrugs- og fødevaregruppe,
Bente Hessellund Andersen

*)

Det danske landbrugsareal: ca. 27.000 km²

Areal brugt til husdyr:

-Til husdyrfoder i Danmark: ca. 22.000 km²

-Til proteinholdigt husdyrfoder i Sydamerika*): ca. 9.000 km²

*) *Oveni skal lægges, at ca. 25 % af det importerede proteinfoder kommer fra andre kilder: primært oliepalme og solsikker*

(Fra: [Sådan ligger landet](#))

Dorte Wied Christensen

Fra: INFORSE [ove@inforse.org]
Sendt: 11. marts 2013 11:37
Til: Dorte Wied Christensen; Energiteksekr
Cc: VE@invalid.domain; bestyrelse@invalid.domain; jawo@oncable.dk; bender@ve.dk; bernctim@gmail.com; cs@energitjenesten.dk; sorensen@ve.dk; ramboell@ve.dk; sp@passivhus.dk; hbm-tarm@live.dk; sh@energiakademiet.dk; ml@energitjenesten.dk; cc@energitjenesten.dk; ove@inforse.org
Emne: Kommentarer fra VE til lovforslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces
Vedhæftede filer: Attachment information; VE-tilskud-VE-i-proces.pdf

Til Energistyrelsen

Hermed høringssvar fra VedvarendeEnergi

Mange hilsener,

Gunnar*****
Politisk Koordinator
VedvarendeEnergi
Klosterport 4E, 1 sal, 8000 Århus C
E.mail: olesen@ve.dk
Telefon: +45 86227000
*****

VedvarendeEnergis kommentar til lovforslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til procesforslag til forordning om CO₂ emissionsmål for biler

Fløstergård 4 E, 1.sal
DK - 8000 Aarhus C
Tel: +45 86 26 04 44
www.ve.dk

Vi takker for invitationen til at kommentere lovforslaget og vi byder forslaget velkommen, da der er et stort behov for at få sat mere fart på erhvervlivets omstilling til vedvarende energi. Vi har fra VedvarendeEnergj foreslået at også erhvervslivet skal omstille dets energiforbrug til effektiv udnyttelse af vedvarende energi på bæredygtig vis indtil 2030.

D .1. marts 2013
R Gunnar Boye Olesen
E olesen@ve.dk
Tek.: +45 86760444
Fax:+4586227096

Lovforslaget giver en ramme for støtte til vedvarende energi, hvor mange forhold vedr. dets gennemførelse er overladt til Klima- Energi- og Bygningsministeren. Det er derfor vigtigt at der dels er åbenhed omkring reguleringen af disse forhold. Det er også vigtigt at de afklares hurtigt, så omstillingen til vedvarende energi kan komme op i fart.

Vi har følgende kommentarer til et element i lovforslaget: Der kan ikke udbetales tilskud acont, tilskud udbetales kun når alle udgifter er afholdt. Det mener vi er et problem for små-og mellemstore virksomheder (SMV'er) og vi foreslår derfor at tilskud til SMV'er kan udbetales i flere rater.

Desuden er det vigtigt at de former for vedvarende energi, der fremmes, er bæredygtige og bidrager til reduktion af drivhusgasudslip, samt at de udnyttes energieffektivt og omkostningseffektivt. Det ser ud til specielt at være et problem for flydende biobrændsler; men er ikke nødvendigvis begrænset til dem.

Flere oplysninger ved politisk koordinator Gunnar Boye Olesen.

Dorte Wied Christensen

Fra: Dorthe Hillerup Vedsted [Dhv@hydrogennet.dk]
Sendt: 1. marts 2013 09:35
Til: Dorte Wied Christensen
Cc: Energiteksekr; Aksel Mortensgaard
Emne: Høringssvar til lov om statstilskud til vedvarende energi i proces - Partnerskabet for brint og brændselsceller
Vedhæftede filer: Høringssvar til lov om fremme af VE i produktionsprocesser - Partnerskabet for brint og brændselsceller.pdf

Kære Dorte Wied Christensen,

Hermed fremsendes høringssvar til lov om statstilskud til vedvarende energi i proces. Høringssvaret er indsendt af Partnerskabet for brint og brændselsceller på vegne af Partnerskabets medlemmer.

Partnerskabet takker for muligheden for at kommentere på lovforslaget.

Med venlig hilsen

Dorthe Hillerup Vedsted
Konsulent

Partnerskabet for brint og brændselsceller
Telefon: +45 3920 2003/ +45 5177 6728

www.hydrogennet.dk

Høringssvar – Udkast til Forslag til Lov om tilskud til fremme af vedvarende energi i virksomhedernes produktionsprocesser.

Dette høringssvar er indsendt af Partnerskabet for brint og brændselsceller på vegne af Partnerskabets medlemmer.

§ 3

VE-gas bør tydeligt medtages som støtteberettiget vedvarende energikilde på linje med biomasse, sol, vind og biogas.

Argumenter herfor er blandt andre:

- Regeringens Energiaftale af marts 2012 inkluderer VE-gas som vedvarende energikilde, hvilket understøttes med formuleringen s. 4 i Energiaftalen: "...i en fremtid, hvor biogas og anden VE-gas tager over",
- VE-gas opfylder kriterierne for støtte anført i bemærkninger til lovforslagets § 3,
- På baggrund af afgrænsningen angivet i § 4 er der desuden en modstrid i, at VE-gas ikke er benævnt i lovforslaget under §3.

Det må pointeres, at brint betragtes som en VE-gas, med store anvendelsesmuligheder inden for industrielle processer. Brint kan ligeledes anvendes til at metanisere biogas med omdannelse af den indeholdte CO₂ via brint til metangas.

Brint kan ligeledes effektivisere virksomheders produktionsprocesser i form af brint som fremdriftsmiddel i brændselscelledrevne gaffeltrucks, brintrucks etc.

Med venlig hilsen

Aksel Mortensgaard

Helle Liemann

Fra: Christian Honore Østergaard på vegne af Energiteksekr
Sendt: 21. februar 2013 08:56
Til: Helle Liemann
Emne: VS: Høring over udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces

Mvh Christian

Fra: Søren Rise [mailto:sri@teknig.dk]
Sendt: 20. februar 2013 15:50
Til: Dorte Wied Christensen; Energiteksekr
Cc: Christian Jarby; Jan Eske Schmidt
Emne: Høring over udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces

Kære Dorte Wied Christensen
Hermed TEKNIQs høringssvar til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces.

TEKNIQ finder det positivt, at der ydes tilskud til anvendelse af vedvarende energi til proces.

TEKNIQ vil gerne understrege, at der er behov for, at denne lov implementeres, så det ikke kun er meget store projekter som opnår tilskud.

TEKNIQ forstå behovet for, at der i forbindelse med aftalevirksomheder og tilsvarende store virksomheder er behov for at benytte registrerede energisynskonsulenter til at gennemføre energisyn i forbindelse med ansøgninger om tilskud.

Men for en lang række mindre og mellem store industrivirksomheder med behov for tilskud til mindre projekter er der behov for at kunne vælge en enklere ansøgningsmetode, det kunne være at åbne for installatører kan at benytte standardløsninger, eventuelt kunne der tages udgangspunkt i en række af de standardløsninger som blev udviklet under Energistyrelsens Projekt Værkstøjskasse.

Der vil desuden være behov for, at det beskrives hvordan tilbagebetalingstiden skal dokumenteres, vil der blive benyttet standardløsninger med angivne besparelser per installation/enhed eller skal der tages udgangspunkt i en baseline for virksomheden?

Med venlig hilsen

Søren Rise, Chefkonsulent

Direkte 7741 1580

Mobil 2898 8924

sri@teknig.dk

Paul Bergsøes Vej 6
2600 Glostrup

Telefon 4343 6000
Fax 4343 2103

teknig@teknig.dk
www.teknig.dk

TEKNIQ
tekniske installationsvirksomheder

TEKNIQ repræsenterer ca. 2800 tekniske installationsvirksomheder. Installationsbranchen beskæftiger i alt 40.000 medarbejdere og har en samlet årlig omsætning på ca. 40 mia. kr. Medlemsvirksomhederne beskæftiger sig med tekniske installationer i byggeriet. Det gælder både traditionelle områder inden for el, vand og varme og andre områder som intelligente bygningsinstallationer (IBI), indoklima og ventilation, tele- og datakommunikation, automatisering, sikkerhed og overvågning, sprinkling, tag- og facadearbejde, energieffektivisering samt vedvarende energi.

Dorte Wied Christensen

Fra: ADM Teknat/Sund fakultetskontor [teknat@adm.aau.dk]
Sendt: 28. februar 2013 13:10
Til: Dorte Wied Christensen
Emne: VS: Høring over udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces
Vedhæftede filer: Høringsliste VE-proces.pdf; Lovforslag VE-proces - Høringsudgave 15022013.pdf; Til høringsparterne 15 februar 2013.pdf; Høring over udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces

---

Fra: ADM Teknat/Sund fakultetskontor
Sendt: 28. februar 2013 13:08
Til: 'dvc@ens.dk'
Cc: 'energiteksekr@ens.dk'
Emne: VS: Høring over udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces

Til Energistyrelsen,

Aalborg Universitet har ingen bemærkninger til Høring over udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces.

Venlig hilsen
Bisera Bratovic

AALBORG UNIVERSITET

Bisera Bratovic

Overassistent - Journalen | Kommunikationsafdelingen
Det Teknisk-Naturvidenskabelige Fakultet & Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet

T: (+45) 9940 9646 | Email: bb@adm.aau.dk | Web: www.aau.dk
Aalborg Universitet | Niels Jernes Vej 10 | 9220 Aalborg Øst | EAN: 5798000420832

Fra: Dorte Wied Christensen [<mailto:DWCC@ENS.DK>]
Sendt: 15. februar 2013 10:26
Til: 'hoering@3f.dk'; 'akb@koeleteknik.dk'; 'cement@aalborg-portland.dk'; 'samfund@advocom.dk'; 'info@noreco.com'; 'mail@arkitektforeningen.dk'; 'ad@affalddanmark.dk'; 'akb@koeleteknik.dk'; 'post@energianke.dk'; 'ae@ae.dk'; 'bl@bl.dk'; 'biogas@landbrug.dk'; 'bsn@landbrug.dk'; 'info@bffbe.dk'; 'bdk@helgamoos.dk'; 'mail@husstands vindmolle.org'; 'bfe@bfe.dk'; 'Camilla.vakgaard@batkartellet.dk'; 'bat@batkartellet.dk'; 'info@byggecentrum.dk'; 'bsf@bsf.dk'; 'bips@bips.dk'; 'ph@byggeevaluering.dk'; 'info@bygherreforeningen.dk'; Center for Energibesparelser; 'co@co-industri.dk'; 'info@concito.dk'; 'danak@danak.dk'; 'Info@oilgasdenmark.dk'; 'sager@jaegerne.dk'; 'dn@dn.dk'; 'info@shipowners.dk'; 'Bjo@dst.dk'; 'dtu@dtu.dk'; 'info@dkvind.dk'; 'da@da.dk'; 'office@danskbiotek.dk'; 'info@danskbyggeri.dk'; 'information@centerforlys.dk'; 'de@danskeenergi.dk'; 'debra@energibranchen.dk'; 'hoerings sager@danskerhverv.dk'; 'mail@danskfjernvarme.dk'; 'danskgartneri@danskgartneri.dk'; 'de@danskeenergi.dk'; 'dgc@dgc.dk'; 'r.hansen@danskgeotermi.dk'; 'metal@danskmetal.dk'; 'kontakt@solvarmeplatform.dk'; 'dansk.standard@ds.dk'; 'joachim.brons@shell.com'; 'oho@dtl.eu'; 'varefakta@varefakta.dk'; 'info@dvsas.dk'; 'info@danskventilation.dk'; 'mail@danskeadvokater.dk'; 'mk@danskeark.org'; 'regioner@regioner.dk'; 'kontakt@danskeudlejere.dk';

'danva@danva.dk'; 'dt@datatilsynet.dk'; 'ruth.dalsgaard@gmail.com'; 'delta@delta.dk'; 'info@ecocouncil.dk';
'itek@di.dk'; 'di@di.dk'; 'dongenergy@dongenergy.dk'; 'ds@ds-net.dk'; 'ofj@ds-net.dk'; 'myndighed@adm.dtu.dk';
'info@ejendomsforeningen.dk'; 'ofr@oliebranchen.dk'; 'bcs.sde@energiforbrugerens.dk';
'info@energiforumdanmark.dk'; 'ekn@ekn.dk'; 'et@dera.dk'; 'info@energitjenesten.dk'; 'kundecenter@eon.dk';
'mail@finansraadet.dk'; 'hoeringer@fbr.dk'; 'mail@fdkv.dk'; 'faba@faba.dk'; 'feha@feha.dk'; 'fri@frinet.dk';
'fse@fse.dk'; 'vpf@varmepumpefabrikanterne.dk'; 'raadhuset@frederiksberg.dk'; 'NG@kristiankroyer.dk'; 'fsr@fsr.dk';
'info@gastech.dk'; 'hoering.dk@greenpeace.org'; 'info@grundfos.com'; 'info@gts-net.dk'; 'dea@hess.com';
'hmdirektion@naturgas.dk'; 'hvr@hvr.dk'; 'di@di.dk'; 'ida@ida.dk'; 'ipuadm@ipu.dk'; 'eti@danskenergi.dk';
'itb@itb.dk'; 'kalktegl@mail.dk'; 'ke@ke.dk'; 'jtc@ke.dk'; 'kontakt@kooperationen.dk'; 'kto@kto.dk'; 'kl@kl.dk';
'anw@kl.dk'; 'info@okf.kk.dk'; 'tmf@tmf.kk.dk'; 'cbu@okf.kk.dk'; 'hoering@lf.dk'; 'lo@lo.dk'; 'info@lca-center.dk';
'lbf@lbf.dk'; 'osj@maerskoil.com'; 'ngf@ngf.dk'; 'noah@noah.dk'; 'pm@folkecenter.dk'; 've@ve.dk';
'akmo@hydrogennet.dk'; 'mail@realkreditforeningen.dk'; 'rkr@rkr.dk'; 'B.I.andersen@mail.dk'; 'tnh@teknologisk.dk';
'renosam@renosam.dk'; 'risoe@risoe.dk'; SBI Statens Byggeforskningsinstitut, AAU; 'webdk@statoil.com';
'torbh@statoil.com'; 'statoilgazelle@statoilgazelle.dk'; 'teknik@teknik.dk'; 'andreas.splidt@teknologisk.dk';
'post@teleindu.dk'; 'tun@tun.dk'; 'post@fube.dk'; 'vpf@varmepumpefabrikanterne.dk'; 'sekretariat@vp-ordning.dk';
'jorgen.nielsen@vattenfall.com'; 'henrik.lous@vattenfall.com'; 've@ve.dk'; 'veltek@veltek.dk'; 'kj@verdensskove.org';
'danish@windpower.org'; 'wwf@wwf.dk'; 'h.jersild@wwf.dk'; 'oestkraft@oestkraft.dk'; 'aau@aau.dk'

Emne: Høring over udkast til forslag til lov om statstilskud til vedvarende energi til proces

Vedlagt er høringsbrev, høringsliste og udkast til lovforslag vedrørende ovennævnte lov.
Energistyrelsen skal anmode om at modtage eventuelle bemærkninger til vedlagte udkast til lovforslag, senest fredag den 1. marts 2013 kl. 12.00.

Med Venlig hilsen

Dorte Wied Christensen
Cand. Jur., HD(O)

Energiteknologi
Direkte tlf.: 3392 6747
E-post: dwc@ens.dk

Klima-, Energi- og Bygningsministeriet
Energistyrelsen
Amaliegade 44, 1256 København K
Tlf: 33926700, e-post: ens@ens.dk, hjemmeside: www.ens.dk

Dorte Wied Christensen

Til: Dorte Wied Christensen
Emne: VS: Forslag til Martin Lidegaard

docId: http://ensiis/ensj09/DOK691887
SJ: -1

Fra: Anne Grete Rasmussen [<mailto:idemager@gmail.com>]
Sendt: 18. februar 2013 12:24
Til: mop@ens.dk; Weinholt-Ludvigsen, Cecilie (cewei)
Emne: Forslag til Martin Lidegaard

Til Klima- og energiminister Martin Lidegaard

Først vil jeg gerne rose Regeringen og dig for de mange gode VE-tiltag, der er startet op i både virksomheder og privat.

Det er godt, med fortsatte investeringer, som "[VE-til proces](#)"

- Da jeg har arbejdet professionelt med energibesparelser, tillader jeg mig at sende følgende 2 punkter som høringsvar til "[VE-til proces](#)" :

1 - Udarbejdelse af overordnet plan for anvendelse af biomasse

Der er nok af sol og vind, men biomasse og biogas er en begrænset ressource.

For at få den største effekt ud af tilskuddene til VE-processer, bør Regeringen udarbejde en overordnet plan for anvendelse af vores biomasse.

- der har de seneste 10 - 20 år været givet mange offentlige tilskud til projekter med biomasse. Det være sig brug af biomasse til:

- Opvarmning (centralt eller decentralt)
- Transport, (bioetanol eller biodiesel)
- Plastik, (emballage, møbler m.v)
- Rengøringsmidler (tensider) m.v.

Jeg mener, det er vigtigt, at vi i DK ikke satser på at importere biomasse for at nedsætte vores CO₂-forbrug. På det seneste har der været artikler i pressen om, hvorledes der fældes skove i Majaysia og i Sovjet for at transportere biomassen til Europa. Selvom man taler om 2. generations biomasser, er der jo tale om at skove fældes i fx. Malaysia og Sovjet og det transporteres til os i DK.

Det koster CO₂ at transportere biomassen. Samtidig er gået det ud over den mængde CO₂ som træerne ellers ville have optaget. HVIS vi ikke laver en plan for brug af vores egen biomasse, ser jeg frem til et nyt afhængigheds forhold. Så er det ikke mere olie og kul vi importerer, men biomasse! Vi kunne passende kalde vores egen biomasse for 3. biomasse;0)

2 - Støtte til energieffektiviseringer gennem adfærd

I forslaget fremgår det, at en del af støtteordningen er til energieffektiviseringer. Hvordan mon?

Jeg glæder mig til at se, om disse skal være investering af energiteknologi eller om der også er afsat midler til at nedsætte energiforbruget gennem adfærdsændringer.

De seneste år, er der givet store tilskud til energibesparelser der opnås gennem investeringer i ny teknologi. **Men det har været vanskeligt eller umuligt, at finde finansiering til adfærdsmæssige besparelser.**

Det er fint, at vi skal have gang i grønne teknologier, MEN det er vigtigt, at borgere/ansatte også har fokus på adfærd gennem daglige rutiner og at de bliver introduceret til anvendelse af de nye teknologier.

Som projektmager, underviser, energirådgiver, idemager og som FruGrøn har jeg mange beviser på, at vores CO₂-emission kan nedsættes meget gennem fokus på adfærd, involvering og idegenerering hos borgere og ansatte i virksomheder.

Venligst Anne-Grete Rasmussen

Grøn konsulent og Idemager

Søskovvej 10, 4180 Sorø, DK

Mail: idemager@gmail.com

Telefon: 57835046 Mobil 20652065

Hjemmeside: www.FruGrøn.dk eller www.husarbejde.dk

FruGrøn: CVR/SE nummer: 31981050